

T.C.
TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ
LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ
HEMŞİRELİK ANABİLİM DALI
PSİKIYATRİ HEMŞİRELİĞİ BİLİM DALI
DOKTORA PROGRAMI

KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNUN ÇEŞİTLİ
DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ:
BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

DOKTORA TEZİ

Esmâ ÖZMAYA

Danışman
Prof. Dr. Nermin GÜRHAN

TOKAT-2022

ETİK SÖZLEŞME

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Prof. Dr. Nermin GÜRHAN danışmanlığında hazırlamış olduğum “Kadına Yönelik Şiddet Tutumunun Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi: Bir Meta-Analiz Çalışması ” adlı Doktora tezinin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

18/03/2022

Esmâ ÖZMAYA

TEŞEKKÜR

Doktora eğitimim boyunca ve tezimin her aşamasında sabrını esirgemedi bilgi ve deneyimiyle bana her anlamda destek olan danışmanım sayın Prof. Dr. Nermin GÜRHAN hocama ve tez sürecimde yol gösterici değerli önerileri için Prof. Dr. Tufan AYTAÇ 'a ve Doç. Dr. Aygöl KISSAL' a,

Hayatım boyunca sevgi ve desteklerini her an yanımda hissettiğim canım annem Ayşe SOLMAZ ve canım babam Mustafa SOLMAZ 'a,

Sonsuz desteği ve fedakârlıkları için sevgili eşim Semih ÖZMAYA ve bana her zaman güç veren, hayatımı anlamlı kılan canım oğullarım Emir Selim ÖZMAYA ve Yağız Yusuf ÖZMAYA' ya

Doktora eğitimim sürecinde benim için bir kazanç olarak hissettiğim sevgili arkadaşım Sevda UZUN ' a ve bu süreçte bana destek olan herkese teşekkür eder şükran ve minnetlerimi sunarım.

Esmâ ÖZMAYA

Mart 2022

ÖZET

KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNUN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN İNCELENMESİ: BİR META-ANALİZ ÇALIŞMASI

Özmaya, Esma

Doktora Tezi, Hemşirelik Anabilim Dalı, Psikiyatri Hemşireliği Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Prof. Dr. Nermin Gürhan

Mart 2022, xv + 84 sayfa

Bu çalışmanın temel amacı; kadına yönelik şiddet tutumuna çeşitli değişkenlerin (cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi) etkisini belirlemektir. Konu ile ilgili YÖK Ulusal Tez Merkezi, Pubmed, EBSCOhost, Web Of Science ve Google Akademik ulusal ve uluslararası üniversitelerin çevrimiçi (online) kütüphaneleri aracılığıyla veri tabanları taranarak dâhil edilme ölçütlerine uygun cinsiyet değişkeni için 25, aile tipi değişkeni için 6, eğitim düzeyi değişkeni için 17 çalışma meta-analiz kapsamına alınmıştır. Araştırmaya dâhil edilen çalışmaların örneklem büyüklükleri, cinsiyet değişkenine göre 10.826 birey, aile tipi değişkenine göre 3.793 birey ve eğitim değişkenine göre 7.704 bireydir. Verilerin analizinde Comprehensive Meta Analysis Ver. 2.2.064 (CMA) programı kullanılmıştır. Yapılan analizler sonucunda cinsiyet değişkeni için araştırmaya dâhil edilen çalışmalarda yayın yanlılığı bulunmadığı görülmüştür. Rastgele etkiler modeline göre yapılan analiz sonucunda; cinsiyetin kadına yönelik şiddet tutumuna genel etkisinin ($d = -1.26$) geniş düzeyde olduğu saptanmıştır. Araştırma bulguları üzerinde araştırma karakteristik özelliklerinin etkisi incelendiğinde cinsiyet değişkeninin değerlendirildiği meta-analizde, yayın türü, araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge, ölçek türü, örneklem grubu önemli moderatör değişkenleridir. Yapılan meta-regresyon sonucunda ise yayın yılının önemli bir moderatör değişken olmadığı görülmüştür. Aile tipi değişkenine yönelik yapılan analizlerde çekirdek aile yapısına sahip bireylerin ortalama genel etki büyüklüklerinin (47.301) geniş ve parçalanmış aileye göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları üzerinde araştırma karakteristik özelliklerinin etkisi incelendiğinde aile tipi değişkeninin değerlendirildiği meta-analizde araştırmanın

yapıldığı bölge, ölçek türü ve örneklem grubu önemli moderatör değişkenlerdir. Yayın yılına yönelik yapılan meta-regresyon analizleri sonucunda ise aile tipi değişkeni için yayın yılının önemli bir moderatör değişken olmadığı görülmüştür. Eğitim düzeyi değişkenine yönelik yapılan analizlerde ise, ilköğretim eğitim düzeyine sahip bireylerde genel etki büyüklüklerinin (56.935) lise ve yükseköğretim eğitim düzeyine sahip bireylere göre daha yüksek olduğu belirlenmiştir. Araştırma bulguları üzerinde araştırma karakteristik özelliklerinin etkisi incelendiğinde eğitim düzeyi değişkeninin değerlendirildiği meta-analizde yayın türü, araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge, ölçek türü ve örneklem grubu önemli moderatör değişkenler olarak bulunmuştur. Yayın yılına yönelik yapılan meta-regresyon analizleri sonucunda ise eğitim düzeyi için yayın yılının önemli bir moderatör değişken olduğu saptanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Kadına Yönelik Şiddet Tutumu, Cinsiyet, Aile Tipi, Eğitim Düzeyi, Meta-analiz

ABSTRACT

ANALYSIS OF VIOLENCE AGAINST WOMEN IN TERMS OF SOME VARIABLES: A META-ANALYSIS STUDY

Özmaya, Esma

Doctoral Thesis, Department of Nursing, Department of Psychiatric Nursing

Thesis Advisor: Prof. Nermin Gürhan

March 2022, xv + 84 pages

The main purpose of this study was to determine the effects of some variables (gender, family type and education level) on the attitude towards violence against women. A total of 25 studies that were suitable for the inclusion criteria were included in the meta-analysis for the gender variable, 6 for the family type variable, and 17 studies for the education level variable by scanning the databases of Thesis Center, PubMed, EBSCOhost, Web of Science, and Google Scholar on the subject. The sampling sizes of the studies included in the study were 10.826 individuals according to the gender variable, 3.793 individuals according to the family type variable, and 7.704 individuals according to the education variable. The Comprehensive Meta-Analysis Ver. 2.2.064 (CMA) program was used in the analyses. As a result of the analysis, it was found that there was no publication bias in the individual studies included in the study in terms of the gender variable. As a result of the analysis made according to the random effects model, it was found that the general effect of gender on the attitude towards violence against women ($d = -1.26$) was at a high level. When the effect of the study characteristics on study findings was examined, the type of publication, gender of the researcher, region of study, type of scale, and sampling groups were important moderator variables in the meta-analysis in which the gender variable was evaluated. It was also found as a result of the metaregression that the publication year was not an important moderator variable. In the analysis made for the family type variable, it was found that the average general effect sizes of individuals with nuclear family structure were higher than those of extended and fragmented families (47.301). When the effect of the study characteristics on the study findings was examined, the region, scale type, and sample groups where a study was

conducted were found to be important moderator variables in the meta-analysis in which the family type variable was evaluated. As a result of the meta regression analyzes made for the publication year, it was found that the publication year was not an important moderator variable for the family type variable. In the analyzes made for the education level variable, it was found that the general effect sizes of the individuals who had primary education level were higher than those who had high school and higher education level (56.935). When the effect of the study characteristics on the study findings was examined, the type of publication, the gender of the researcher, the region where the study was conducted, the type of the scale and the sampling group were found to be important moderator variables in the meta-analysis in which the education level variable was evaluated. As a result of the meta regression analyzes regarding the publication year, it was found that the publication year was an important moderator variable for the education level.

Keywords: Violence Attitudes Towards Against Women, Gender, Family Type, Education Level, Meta-analysis

İÇİNDEKİLER

	Sayfa
ETİK SÖZLEŞME	ii
TEŞEKKÜR.....	iv
ÖZET	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ixx
TABLolar LİSTESİ.....	xii
ŞEKİLLERLİSTESİ	xiv
KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ.....	xv
1.GİRİŞ VE AMAÇ.....	1
1.1. Problemin Tanımı ve Önemi.....	1
1.2. Araştırmanın Amacı.....	2
1.3. Araştırma Soruları.....	2
1.4.Araştırmanın Önemi.....	3
1.5. Tanımlar.....	3
2.GENEL BİLGİLER	6
2.1. Şiddet.....	6
2.1.1.Kadına Yönelik Şiddet	6
2.1.1.1.Fiziksel Şiddet.....	8
2.1.1.2.Psikolojik Şiddet.....	9
2.1.1.3.Cinsel Şiddet.....	9
2.1.1.4.Ekonomik Şiddet.....	10
2.1.2.Dünya’da ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Prevelansı	10
2.1.3.Kadına Yönelik Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler	12
2.1.4.Kadına Yönelik Şiddetin Bireyler Üzerindeki Sonuçları	14
2.1.5.Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Ulusal Ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler	16
2.1.6.Konu İle İlgili Yapılmış Meta-Analiz Çalışmaları	19
3. GEREÇ VE YÖNTEM	20

3.1.Araştırmanın Modeli	20
3.2.Araştırmanın Amacı	21
3.3.Verilerin Toplanması	22
3.4.Raporlama	24
3.5.Araştırmanın Güvenirliği	26
3.6.Araştırmanın Geçerliği.....	29
3.7.Araştırmanın Etik Yönü	29
3.8.Verilerin Analizi.....	29
4. BULGULAR.....	34
4.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA CİNSİYET DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	34
4.1.1 Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular	34
4.1.2.Cinsiyet Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analizinin Birleştirilmiş Bulguları	36
4.1.3.Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları.....	39
4.1.4.Homojenlik Testi ve Q ve I^2 İstatistiği Bulguları	39
4.1.5. Cinsiyet Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları.....	41
4.1.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Metaregresyon Sonuçları.....	44
4.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA AİLE TİPİ DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR.....	45
4.2.1. Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular	45
4.2.2.Aile Tipi Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analizi Bulguları	47
4.2.3.Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları.....	48
4.2.4.Homojenlik Testi I^2 İstatistiği Bulguları.....	49
4.2.5. Aile Tipi Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları.....	50
4.2.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Metaregresyon Sonuçları.....	51
4.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA EĞİTİM DÜZEYİ DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR	52
4.3.1. Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular	52
4.3.2. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analizi Bulguları.....	54
4.3.3.Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları.....	55
4.3.4.Homojenlik Testi ve Q ve I^2 İstatistiği Bulguları	56

4.3.5.Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları.....	57
4.3.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Metaregresyon Sonuçları	59
TARTIŞMA	60
SONUÇ VE ÖNERİLER	69
KAYNAKLAR	73
EKLER.....	82
EK 1. PRİSMA KONTROL LİSTESİ	80
EK 2. KESİTSEL ÇALIŞMALAR İÇİN KALİTE DEĞERLENDİRME ARACI....	82
EK 3. KODLAMA PROTOKOLÜ	83
ÖZGEÇMİŞ	84

TABLOLAR LİSTESİ

	Sayfa
Tablo 3.1. Çalışmaların Dâhil Etme ve Hariç Tutma Kriterleri	23
Tablo 3.2. Cohen'in Kappa istatistiği sonuçları	27
Tablo 3.3. İki Bağımsız Değerlendiricinin Kalite Değerlendirme Puanları	28
Tablo 3.4. Çalışmaların Özellikleri.....	30
Tablo 4.1. Cinsiyet Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları	35
Tablo 4.2. Cinsiyet Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları	36
Tablo 4.3. Cinsiyet Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları	36
Tablo 4.4. Cinsiyet değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri.....	36
Tablo 4.5. Cinsiyete İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi	39
Tablo 4.6. Cinsiyet değişkeninin kadına yönelik şiddet tutumu üzerine etkisine yönelik moderatör sonuçları	41
Tablo 4.7. Aile Tipi Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları	46
Tablo 4.8. Aile Tipi Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları	47
Tablo 4.9. Aile Tipi Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları	47
Tablo 4.10. Aile tipi değişkeni ve alt gruplarının genel etki büyüklüğü analizi sonuçları.....	48
Tablo 4.11. Aile Tipine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi	48
Tablo 4.12. Aile tipi değişkeninin kadına yönelik şiddet tutumu üzerine etkisine yönelik moderatör sonuçları	50
Tablo 4.13. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları	53
Tablo 4.14. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları .	53

Tablo 4.15. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları.....	54
Tablo 4.16. Eğitim düzeyi değişkeni ve alt gruplarının genel etki büyüklüğü analizi sonuçları.....	54
Tablo 4.17. Eğitim Düzeyine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi	55
Tablo 4.18. Eğitim düzeyi değişkeninin kadına yönelik şiddet tutumu üzerine etkisine yönelik moderatör sonuçları	57

ŞEKİLLERLİSTESİ

	Sayfa
Şekil 3.1. Meta analiz Yöntemi Süreci Basamakları	21
Şekil 3.2. Prizma Akış Diyagramı	25
Şekil 4.1. Cinsiyet değişkeni huni saçılım grafiği	34
Şekil 4.2. Cinsiyet değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği	38
Şekil 4.3. Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle cinsiyet değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları	44
Şekil 4.4. Aile tipi değişkeni huni saçılım grafiği	45
Şekil 4.5. Aile tipi değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği	47
Şekil 4.6. Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle aile tipi değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları	51
Şekil 4.7. Eğitim düzeyi değişkeni huni saçılım grafiği	52
Şekil 4.8. Eğitim değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği	54
Şekil 4.9. Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle eğitim düzeyi değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları	58

KISALTMALAR VE SİMGELER LİSTESİ

Bu çalışmada kullanılmış bazı simgeler ve kısaltmalar aşağıda açıklanmıştır.

Akt.	: Aktaran
Ark.	: Arkadaşları
CEDAW	: Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women
CMA	: Comprehensive Meta Analysis
d	: Standartlaştırılmış etki büyüklüğü
df	: Serbestlik derecesi
DSÖ	: Dünya Sağlık Örgütü (World Health Organization)
FRA	: European Union Agency for Fundamental Rights
HÜ	: Hacettepe Üniversitesi
I²	: Toplam gözlenen varyans için gerçek heterojenlik oranı
KYSOP	: Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önleme Projesi
MeSH	: Medical Subjects Headings
p	: Anlamlılık düzeyi
PRISMA	: Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta-analyses
Q	: Heterogeneity (Heterojenlik değeri)
SMD	: Standardize Mean Difference
s	: Standart sapma
ŞÖNİM	: Şiddet Önleme ve İzleme Merkezi
TDK	:Türk Dil Kurumu
UN	:United Nations (Birleşmiş Milletler)
UNFPA	: United Nations Population Fund (Birleşmiş Milletler Nüfus Fonu)
YÖK	: Yükseköğretim Kurulu Başkanlığı
Z	: Normal dağılım değeri

1.GİRİŞ VE AMAÇ

1.1. Problemin Tanımı ve Önemi

Şiddet küresel anlamda her daim tüm canlıları etkileyen bir toplumsal sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Kadına yönelik şiddet; şiddetin bir boyutu olup özellikle başta bu şiddete maruz kalan kadını, çocuğu ve toplumu fiziksel ve psikososyal olarak etkileyen bir olgudur. Bütün teknolojik ve bilimdeki gelişmelere, medeniyetlerin gelişmesine rağmen halen bu durum küresel bir sorun niteliğindedir (Reisi, 2003).

Kadına yönelik şiddet; “kadınlara fiziksel, cinsel veya ruhsal olarak zarar veren cinsiyete dayalı her türlü eylem” olarak tanımlanmaktadır (United Nations [UN], 1993). Kadına yönelik şiddeti önlemek ve bu şiddete müdahale etmek bir insan hakları önceliğidir. Her ülkede ve kültürde, kadınların şiddet ve zorlamadan uzak bir yaşam sürmelerini sağlamaya ihtiyaç vardır. Kadına yönelik şiddete ilişkin Dünya Sağlık Örgütü (DSÖ) raporu, her 3 kadından 1'inin yaşamı boyunca birlikte olduğu kişiler tarafından fiziksel veya cinsel şiddete veya eşi olmayan bir kişiden cinsel şiddete maruz kaldığını göstermektedir (World Health Organisation [WHO], 2018).

Şiddet bireyler üzerinde kısa ya da uzun vadeli çoklu sorunlara yol açabilmektedir. Şiddet mağduru kadınların depresyon ve yeme bozukluğu yaşama riskinin şiddet yaşamayan bireylere göre neredeyse iki katı olduğu görülmektedir. Bu şiddet biçimleri şiddete maruz kalan kadın da depresyona, travma sonrası strese ve diğer kaygı bozukluklarına, uyku güçlüklerine, yeme bozukluklarına ve öz kıyım girişimlerine de yol açmaktadır. Ayrıca kadında görülen sağlık sorunları arasında baş ağrıları, ağrı sendromları (sırt ağrısı, karın ağrısı, kronik pelvik ağrı), mide-bağırsak bozuklukları,

sınırlı hareketlilik ve genel sağlığın kötü olması da görülebilmektedir (El-Serag & Thurston, 2020).

Özellikle aile içi şiddet, bu şiddeti deneyimleyen ya da bir şekilde maruz kalan çocuklar üzerinde de önemli sağlık sorunları yaratabilmektedir. Çocukların benlik saygılarında düşme, davranış sorunları, özgüven eksikliği ya da öfke nöbetleri yaşamalarına sebep olmakta ve bu durum ise sosyal ve akademik yaşantısını olumsuz etkileyebilmektedir. Ayrıca hamilelik sürecinde ve doğum sonrası dönemde yaşanan şiddet, çocuğa olan bakımı da etkileyerek çocuklarda görülen hastalık oranlarını artırabilmekte dolaylı olarak bebek ve çocuk ölümlerine de yol açabilmektedir. Şiddet'in tüm etkilerinin yanı sıra sosyal ve ekonomik anlamda da etkisi çok büyük olup toplum genelinde dalgalı etkilere sahiptir. Kadınlar sosyal izolasyona uğrama, çalışamama, ücret kaybı, sosyal faaliyetlere katılım eksikliği, kendilerine ve çocuklarına bakma konusunda yetersiz kalabilmektedirler (Demir ve Oskay, 2015).

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu tezin amacı, daha önce yapılmış çalışmalara bağlı olarak kadına yönelik şiddet tutumuna cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi değişkenlerinin etkisini belirlemektir.

1.3. Araştırma Soruları

Araştırmanın amacı doğrultusunda aşağıdaki alt problemlere meta analiz yöntemi ile cevap aranmıştır.

- Kadına yönelik şiddet tutumunda cinsiyet değişkeninin etki düzeyi nedir?
- Kadına yönelik şiddet tutumunda aile tipi değişkeninin etki düzeyi nedir?
- Kadına yönelik şiddet tutumunda eğitim düzeyi değişkeninin etki düzeyi nedir?

1.4. Araştırmanın Önemi

Kadına yönelik şiddet tüm dünyada başta toplumun bir parçası olan kadını ve devamında da bütün toplumu etkileyen önemli bir sağlık sorunu ve insan hakları ihlali. Bütün toplumlarda neredeyse yaşanan bu sorunun çözümü için farklı müdahale önlemleri alınmaya çalışılsa da eldeki veriler bunun yeterli olmadığını göstermektedir. Bir toplumdaki bireylerin kadına yönelik şiddet tutumunun o toplumdaki şiddet davranışlarını etkileyen en önemli faktörlerden biri olduğu düşünülerek bu konu ele alınmıştır.

Literatürde kadına yönelik şiddet tutumunu değerlendiren pek çok nicel ve nitel araştırma olmasına rağmen, kadına yönelik şiddet tutumunun cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi üzerine etkisini değerlendiren bir meta-analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Yapılan bu tez çalışması bu konuda ilk meta-analiz çalışması olması açısından önemlidir.

1.5. Tanımlar

Kadına Yönelik Şiddet: “Kadına fiziksel, cinsel veya ruhsal olarak zarar veren cinsiyete dayalı her türlü eylem” olarak tanımlanmaktadır (UN, 1993).

Meta-analiz: Meta-analiz bir konu hakkında yapılmış çalışmaların sonuçlarının birleştirilerek yeni bir analiz oluşturulmasıdır (Dinçer,2014).

Etki Büyüklüğü: Etki büyüklüğü değişkenler arasındaki ilişkinin yönünü ve büyüklüğünü gösteren değer olup aynı zamanda meta-analizde temel birim olarak mutlaka kullanılmaktadır (Borenstein, Hedges, Higgins & Rothstein, 2009; Şen, 2019).

Moderatör Değişken: Moderatör değişken, araştırma sonuçlarını değiştirebilen, meta-analizdeki etkinin hangi durumdan kaynaklandığını ortaya çıkaran bağımsız bir değişken olarak tanımlanmaktadır (Card, 2015).

Sabit ve rastgele etki modeli: Sabit etkiler modeli, evren büyüklüklerinin aynı büyüklüğe sahip olduğu ve standart sapmanın sifıra eşit olduğunu kabul eder. Böylelikle çalışmaların doğrudan tek bir gerçek etkiye sahip olduğu varsayılır. Rastgele etkiler modeli ise bireysel çalışma evren büyüklüklerinin farklı olduğunu ve standart sapmanın sifıra eşit olmadığını ifade eder (Dinçer, 2014).

Heterojenite: Meta analizlerde etki büyüklüklerinin ne ölçüde değiştiğine heterojenlik denir. Heterojenlik incelemesi için orman grafiği oluşturmak, Q istatistiği ya da I^2 değerini hesaplamak gerekmektedir. Etki büyüklüğü dağılımlarının heterojen olduğu tespit edildiğinde alt grup analizi ve meta regresyon yapılabilmektedir (Şen ve Yıldırım, 2020).

Güven aralığı: Elde edilen sonuçların genele uyarlanmasında ne kadar tutarlı bir sonuç vereceğini gösterir. Güven aralığı ne kadar dar ise elde edilen sonuç o kadar kesindir (Dinçer, 2014).

Yayın yanlılığı: Meta analiz sonuçlarını etkileyen önemli faktörlerden biri de yayın yanlılığıdır. Meta analizde en iyi sonuç evreni temsil eden sonuçtur ve anlamsız bir etki bulmakta önemli bir sonuçtur. Meta analize dahil edilen çalışmaların yayın yanlılığı genellikle Huni grafiği ya da Egger'in regresyon analizi, Begg ve Mazumdar Sıra Korelasyonu ve Güvenli N değeri gibi testler uygulanarak değerlendirilmektedir (Dinçer,2014).

Hedges's g ve Cohen's d: Hedges's g ve Cohen's d meta analiz uygulamalarında etki büyüklüklerinin hesaplanmasında kullanılan katsayıları ifade etmektedir. Her ikisi de

farklı ölçümler kullanmaktadır fakat yapılan ölçümlerin sonucu benzerlik göstermektedir (Dinçer, 2014).

2.GENEL BİLGİLER

2.1. Şiddet

Dünyada evrensel bir sorun haline gelen şiddet’ i, DSÖ “doğrudan veya dolaylı olarak fiziksel bir güç ya da tehdit’ in bir başkasına ya da kendisine uygulanması sonucunda maruz kalan kişide meydana gelen yaralanma, ölüm ya da psikolojik sorunların ortaya çıkması durumu” olarak tanımlamaktadır (WHO, 2018). Türk Dil Kurumu’ (TDK) na göre ise şiddet; “karşıt görüşte olanlara kaba kuvvet kullanma” olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2021).

Ayrıca şiddet, “aşırı duygu yoğunluğunu, sertliği, kaba davranışı” ifade etmektedir. Kelimenin kökeni ise, saldırgan olan bütün davranışları ayrıca bireye ve topluma zarar veren tutumları belirtmektedir (Köknel, 1996). DSÖ şiddeti temelde üç farklı kategori altında incelemektedir.

1. Kendine yönelik şiddet: Kendine yönelik şiddet, intihar davranışına ve kendine kasıtlı zarar verme olmak üzere ikiye ayrılmıştır.

2. Kişilerarası şiddet: Kişilerarası şiddet iki alt kategoriye ayrılır.

Aile içi ve yakın eş şiddeti: aile bireyleri veya arkadaşlar arasında ve genellikle ev ortamında gerçekleşen şiddeti tanımlar.

Toplum şiddeti: birbirini tanımayan veya ilgisi olmayan kişiler arasında genellikle de evin dışındaki ortamlarda gerçekleşen şiddeti tanımlar.

3. Toplu (Kolektif) şiddet: daha büyük gruplar tarafından işlenen sosyal, politik ya da ekonomik olan şiddeti tanımlamaktadır (WHO, 2015).

2.1.1.Kadına Yönelik Şiddet

Kadına yönelik şiddet; Birleşmiş Milletler (UN) Genel Meclisi tarafından yayınlanan “Kadına Yönelik Şiddetin Yok Edilmesi Bildirgesi” nde; “ister kamusal ister

özel alanında olsun kadına yönelik yapılan fiziksel, ekonomik, duygusal ve cinsel olarak yapılan zarar vermeye yönelik tüm davranışlardır” şeklinde tanımlanmaktadır (United Nations [UN], 1993).

Ülkemizde 2011 yılında imzalanan ve 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe giren İstanbul Sözleşmesinde “ister kamusal ister özel alanda kadınlara yönelik fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak her türlü eylem ve insan haklarının ihlal edildiği bir durum” olarak yer almaktadır. 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun’da ise kadına yönelik şiddet, “ kadınların sırf kadın olmalarından dolayı maruz kaldıkları her türlü ayrımcılık, şiddet olarak tanımlanan her türlü davranış” olarak tanımlanmaktadır (Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesi Kanunu, 2012).

Kadına yönelik şiddet, kişinin ister özel alanında ister kamusal alanlarda devam eden, fiziksel, duygusal, ekonomik ya da cinsel, bazen birkaç tanesi bir arada görülebilmektedir. Bazen zaman içerisinde duygusal olarak başlayıp daha ileri boyutlara ulaşabilmektedir ve bu bir döngü olarak devam etmektedir. Bazen durumlarda uluslararası boyutlara bile ulaşabilmektedir. Kadınlar ayrıca yaşamları boyunca farklı şekillerde ve bağlamlarda şiddete maruz kalmakta ve kadına karşı şiddetin pek çok biçimi de kız çocukları tarafından da yaşanmaktadır. Kadına yönelik şiddetin tekrarlayan bir olgu olduğunu açıklamak için üç aşamalı olarak şiddet döngüsünü açıklamak gerekmektedir.

Bu üç aşamalı “şiddet döngüsü modeli” gerilimin tırmandığı dönem, şiddet dönemi ve balayı dönemi olarak tanımlanmakta ve birbirini takip ederek devam eden bu evreler ilişki sonlanmadığı takdirde kadını tekrarlayan şiddete maruz kalacağını tarif

etmektedir. Aşağıda bu evreler kısaca açıklanmıştır (United Nations Population Fund [UNFPA], 2014; Köken, 2019):

Gerilimin tırmandığı dönem; erkek ufak bahaneler ile gerilimi arttırmaya başlamıştır. Kadını öncelikle psikolojik olarak baskı altında tutmaya çalışmakta benlik saygısını zedelemektedir. Kadın ise gerilimin artmaması için önlem almaya çalışmaktadır. Eleştiriler, karşılıklı tartışmaya dönüşmektedir ve bazen küçük fiziksel müdahaleler başlar. Bu dönem farklılık göstermekle birlikte bir haftadan birkaç yıla kadar sürebilmektedir

Şiddet dönemi; öfkesi ile başedemeyen kişi duygusal ya da davranışsal olarak şiddeti uygulamaya başlamıştır. Şiddeti uygulama sebepleri için bir gerekçe arama içerisindedir ve kendisini kadının mecbur bıraktığını, zorladığını ifade edebilmektedir. Fiziksel şiddet sonrasında özellikle yardım aranmaya başlama olasılığı daha yüksektir.

Balayı dönemi; bu dönemde pişman olan erkek pişmanlık davranışları sergileyerek, tekrar ilişkiyi de kurtarmak adına özür diler, sözler verir. Uzun bir süre kontrollü davranış sergiler fakat bir noktada tekrar bu döngü başlamaktadır.

Kadın fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik olarak farklı şekillerde şiddete maruz kalmaktadır.

2.1.1.1.Fiziksel Şiddet

Kadına yönelik fiziksel şiddet, kadının bedenine yönelik hafif bir yaralanmadan, kadının ölümüne yol açacak düzeydeki bütün eylemlerdir. Kadına vurmak, tokat atmak, kesici aletler ile vücuduna zarar vermek, tekme atmak, ısırarak, kadının alması gereken tıbbi bakımı almasını engellemek, alkol ya da ilaç kullanımına yönelik kadını zorlamak fiziksel şiddet türleri içerisine girmektedir (García-Moreno, et al., 2006; WHO, 2013a).

Türkiye gibi pek çok ülkede özellikle namus adına kadınlara fiziksel ve psikolojik şiddet yapılmaktadır. Namus adı altında kadın üzerinde baskı oluşturan bireyler kadına sözel uyarıdan, kadını dövmeye, bekâret testi yaptırmaya, intihara sürüklemeye ve hatta kadını öldürmeye kadar giden bir şiddet uygulamaktadır (Sakallı ve Uğurlu, 2013).

2.1.1.2.Psikolojik Şiddet

Kadına yönelik psikolojik şiddet, kadına hakaret etmek, aşağılamak, küçük düşürmek, kasten korkutmak, tehdit etmek gibi duygusal gereksinimlerini karşılamamak ya da ilgisiz davranmak, sevdiği insanlar ile iletişim kurmasını önlemek, suçlamak ve eğitim, sağlık gibi hizmetlere erişimini önlemek gibi davranışsal olarak kısıtlanması şeklinde çok farklı şekillerde karşımıza çıkmaktadır (Nevala, 2014). Bazen de ait olduğu kültüre, aileye ya da dine yönelik eleştirilmesi, alay edilmesi veya ritüellerini gerçekleştirmesinin önüne geçilmesi şeklinde de olabilmektedir (Tatlılıoğlu ve Küçükköse, 2015; Yetim ve Şahin, 2008).

2.1.1.3.Cinsel Şiddet

Kadına yönelik cinsel şiddet, kadına cinsel olarak dayatılan her türlü istenmeyen davranıştır. Kadının rızası olmadan yakın temasta bulunma, cinsel yönden küçük düşürücü davranmak, tecavüz, para karşılığında cinsel ilişkiye girmeye zorlama ve küçük yaşta evlendirilme, istenmeyen gebeliklere zorlamak şeklinde de olabilmektedir (WHO, 2013b).

Kadın bir cinsel obje olarak görme, cinsel içerikli imalarda bulunmak, kadının yanında eşin başka kadınlara bakması ve uygunsuz ifadeler kullanması, aldatmak gibi pek çok davranışta kişiye hem psikolojik hem de cinsel olarak zarar veren eylemler içerisine girmektedir (UN, 2014).

2.1.1.4.Ekonomik Şiddet

Kadına yönelik ekonomik şiddet, kadının mülkiyete ya da mallarına erişiminin engellenmesi, nafaka vermek gibi ekonomik sorumluluklara uymayarak kadını maddi yönden zorda bırakmak, kadını iş piyasasına ve eğitime erişiminin engellenmesi, ekonomik durum ile ilgili kararlara katılımını engellemek şeklinde görülebilmektedir (Fawole, 2008).

Ayrıca kadını kazancına el koymak, harcadığı paranın takibini yapmak, satın alma hakkını elinden almak, geliri olmayan kadına ihtiyaçlarını karşılaması için para vermemek ya da ihtiyaçlarını karşılamasına mani olmak da ekonomik şiddet kapsamındadır (Kartal ve Aydemir, 2012).

2.1.2.Dünya’da ve Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet Prevelansı

DÖSÖ’nün yaptığı küresel bir araştırmanın sonuçlarına göre (2018) araştırmaya katılan 15-49 yaş arası kadınların %31 i hayatlarının herhangi bir döneminde fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Yani 15 yaş ve üzeri ortalama 736 milyon kadar kadın (yaklaşık her 3 kadından biri) yaşamı boyunca en az bir kez bu şiddet biçimlerinden birini veya her ikisini yaşamıştır. Küresel anlamda bakıldığında bu araştırmaya göre şiddete maruz kalan kadınların oranı; Güney Asya da % 35, Sahra-altı Afrika da %31, Kuzey Amerika ve Latin Amerika da %25, Kuzey Avrupa da %23 ve Doğu Asya da %20 civarındadır (WHO, 2018).

Avrupa Birliği ülkelerinde 2012 yılında yapılan bir araştırmanın sonucuna göre çalışmaya katılan 42.000 kadının üçte biri eşleri ya da yakın partnerleri tarafından şiddete maruz kaldıklarını ifade etmiştir. Bu kadınlardan %43’ü psikolojik şiddete maruz kaldığını, %12’si ise 15 yaşından önce cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (European Union Agency for Fundamental Rights [FRA], 2014). Dünya genelinde 15 ila

19 yaş arasındaki 18 milyon kız çocuğu hayatlarının bir noktasında cinsel şiddete maruz kalmaktadır (Ratcliffe, 2017). Ayrıca verilerin mevcut olduğu 30 ülkede ise iki yüz milyon kadın ve kız çocuğu (kızların çoğu 5 yaşından önce) kadın sünnetine maruz kalmaktadır (Russell, 2017).

Gebelik ve postpartum dönemde kadın cinayetlerinin araştırıldığı bir çalışmada, ABD'nin Illinois şehrinde 2002 ile 2011 yılları arasında gerçekleşen 636 gebeliğe bağlı kadın ölümlerinin 82'sinin (% 13) kadın cinayetinden kaynaklandığı, ayrıca genel kadın cinayetlerine bağlı ölüm sayısının 931 olduğu görülmektedir (Koch et al, 2016). Hong Kong da yapılan bir uluslararası kadına yönelik şiddet araştırmasında ise araştırmaya katılan 1300 kadının % 20 sinin şiddete maruz kaldığı, maruz kalanın şiddet türlerinden ise en fazla cinsel şiddete maruz kaldıkları görülmektedir (Bouhours and Broadhurst, 2015).

Özellikle yakın partner şiddetine maruz kalanların %42'si bu şiddetin bir sonucu olarak yaralanma bildirmektedir ve küresel anlamda tüm kadın cinayetlerinin %38' i yakın partner tarafından işlenmektedir. Hacettepe Üniversitesi'nin Türkiye'de Aile İçi Şiddet Araştırması raporuna göre ülke genelinde araştırmaya katılan evli kadınların %44'ü duygusal şiddet, % 36'sı fiziksel şiddete %30'u ekonomik şiddete, %12'si ise cinsel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir. Yine bu araştırma sonucuna göre araştırmaya katılan kadınların dörtte biri şiddete bağlı yaralandıklarını ve bu yaralanan kadınların yarıya yakınının tedavi görecektir düzeyde ciddi sorunlar yaşadığını görmekteyiz. Ayrıca fiziksel ya da cinsel şiddete maruz kalmış kadınların üçte birinin hayatının herhangi bir döneminde intihar düşüncesi yaşadıklarını ifade etmektedirler. Şiddet nedenleri sorulduğunda ise kadınların %33'ü erkeğin ailesi ile ilgili nedenler olduğunu söylerken %28 ise erkeğin yetiştirilme tarzı ya da erkeğin diğer psikolojik ya

da fiziksel sorunlarına bağı gelişebileceğini ifade etmektedirler (Hacettepe Üniversitesi [HÜ], 2015).

Dünya’da ve Türkiye’de Kadın Cinayetleri Raporu (2019)’na göre, Türkiye de 2016 yılında 301, 2017 yılında 350, 2018 yılında ise 281 kadın cinayeti işlenmiştir, bu cinayetler genellikle ev ve çevresinde olurken, faillerin %63.5’i eş ya da yakın partnerdir (Taştan ve Küçük Yıldız, 2019). Mor Çatı Vakfı 2020 yılı faaliyet raporuna göre, 2020 yılı içerisinde 1687 kadın ilk kez başvuru yapmış ve bu kadınların 1164’ü psikolojik şiddete maruz kaldığını 849 kadın ise fiziksel şiddete maruz kaldığını ifade etmiştir (Mor Çatı, 2021). Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformunun 2021 Ekim ayı raporuna göre ise, sadece ekim ayı içerisinde Türkiye’de 18 kadın cinayeti ve 19 şüpheli kadın ölümü olduğu tespit edilmiştir. Öldürülen 18 kadından 14’ünün ise evli ya da birlikte olduğu erkek tarafından öldürüldüğü bildirilmiştir.

2.1.3.Kadına Yönelik Şiddeti Ortaya Çıkaran Etmenler

Kadına yönelik şiddeti ortaya çıkartıcı etmenler çok boyutludur. Bu sebepleri farklı açılardan inceleyebiliriz. İlk olarak sosyal öğrenme teorisi açısından bakmak gerekirse sosyal öğrenme teorisi, çocukların davranışlarını başkaları üzerinde gözlemleyerek şiddeti kullanmayı öğrendiklerini açıklamak için geliştirilmiş genelleştirilmiş bir teoridir sosyal öğrenme teorisi. Bu teoriye göre şiddet, erken yaşam dönemlerinde özellikle aile içerisinde ya da yakın çevresinde kişinin başkasına uygulanan şiddete tanıklık etmesi yolu ile öğrenilir. Şiddet davranışlarını genellikle aile içerisinde deneyimleyen gören çocuk daha doğru alternatiflerini öğrenme fırsatı bulamadığı için şiddeti içselleştirmekte ve şiddet davranışlarını yetişkinlikte çatışma ve duyguları ile baş edemediği durumlarda ele alma mekanizmaları olarak kullanmaktadır. Sadece aile içerisinde değil yaşadığı mahalle, şehir, ülke, kültür ya da medyanın etkisi ile bireyin

içinde yaşadığı, kadınları daha az değerli gösteren imgelerde bunu desteklemektedir. Sosyal öğrenme teorisi, “şiddete dayalı kuşaklar arası döngü” üzerinde durmaktadır ve özellikle annesine yönelik şiddete tanıklık eden çocukların ileride eşlerine karşı şiddet potansiyellerinin olduğuna da dikkat çekmektedir (O'Leary, 1988; Shorey et al., 2008).

Biyolojik olarak öfkeli saldırgan davranış genetik yönünü vurgulayan, hormonal olarak saldırganlığı etkileyen faktörlerde bulunmaktadır (Bulunmaz, 2012). Şiddet uygulayan bireylere yönelik yapılan araştırmalarda özellikle ikiz, birinci derece akrabaları, evlat edinilmiş çocuklarda şiddetin genetik açıdan önemi vurgulanmıştır, ayrıca kişilik bozuklukları gibi bazı ruhsal sorunlar şiddet ile ilişkilendirilmektedir (Bilgel ve Orhan, 2006).

Freud insanda iki temel içgüdüden bahseder; cinsellik ve saldırganlık. Freud şiddeti psikolojik olarak insanın içgüdüsel ögesi olan saldırganlıkla ilişkilendirmektedir (Miller, 2008). Freud'a göre insanlar doğduğu andan itibaren bu içgüdüsel ihtiyaçlarının karşılanmasını bekler. İhtiyaçları karşılandığı ölçüde ihtiyacı karşılayan kişi ile duygusal bir bağ kurmaktadır. Ayrıca kişinin kendine ve çevreye karşı güveni gelişmekte ve sağlıklı ilişkiler kurabilmektedir (Ulusoy, 2012). Bu nedenle Zosky bu dönemde yeterince doyurulmayan erkeklerin özellikle eşlerine yönelik saldırganlık davranışlarında artış olduğunu ifade etmektedir (akt.Hyde-Nolan ve Juliao, 2011).

Şiddeti anlama ve şiddeti normalleştiren bütün yaklaşımlar kadına yönelik şiddeti arttıran etkenler arasındadır. Şiddet mağduru olan, şiddetle yaşayan bir kadın şiddet uygulayan partnerinin davranışlarını belli bir süre sonra benimseyerek içinde bulundukları durumu yorumlama ve anlama yeteneğini kaybedebilmektedir. Şiddete maruz kaldığını fark edemeyen kadın eşini ya da partnerini 'saldırgan' olarak nitelemekten kaçınmaktadır. İçinde yaşadığı toplumsal yapının kol kırılır yen içinde kalır

anlayışını benimsemesi ile de yaşanan şiddet aile içerisinde kapatılarak mağdura müdahale geç kalabilmektedir. Ayrıca bu şiddeti ataerkil aile yapısı ve özellikle toplumsal cinsiyet normları açısından incelemek gerekirse, toplum tarafından kadın ve erkeğe yüklenen toplumsal cinsiyet rolleri kadına karşı şiddeti etkileyen etkenlerden biridir. Erkek egemen toplumsal yapıyı benimseyen toplumlarda erkeğin daha güçlü, koruyan, sahiplenen, duygularını kontrol edebilen, ilgi gösterilmesi gereken ve aileyi yöneten kişi olduğunun benimsenmesi, kadının ise eşine muhtaç, bağımlı, güçsüz, eşine ve çocuklarına sevgi ve ilgi göstermesi, onların ihtiyaçlarını karşılaması gereken kişi olarak görülmesi anlayışı bu durumu etkileyebilmektedir (Topuz ve Erkanlı, 2016). Ayrıca bu aileler içerisinde yer alan kadınlar bile kadına şiddeti körükleyebilmektedir. Kadına karşı şiddetin normal olduğu yönünde bir bakış açısına sahip annelerin erkek çocuklarını özellikle bu şekilde yetiştirdikleri görülmektedir. Ayrıca evlatlarını şiddet uygulamaları gerektiği konusunda bile kışkırtabilmektedirler (Şimşek, 2012). Kadının kendisine biçilen rolü yerine getirmemesi, kocasının isteklerini yapmaması, belki de kendi doğrularına göre davranması bile bu şiddeti artırabilmektedir.

Ayrıca kişinin temel ihtiyaçlarının karşılanmaması, yaşanan ekonomik güçlükler, istenmeyen evlilikler, sorun çözme becerilerinin gelişmemesi, erken çocukluk dönemlerindeki fiziksel ya da cinsel istismarlara maruz kalmak ya da erken yaşta ebeveyn kaybı gibi çözümlenmemiş travmatik olaylar, ruhsal sorunlar, bağımlılıklar şiddeti artıran etkenler arasında yer almaktadır (Güleç ve ark., 2012).

2.1.4. Kadına Yönelik Şiddetin Bireyler Üzerindeki Sonuçları

Kadına yönelik şiddet tüm toplumu etkileyen bir olgudur. Kadın başta olmak üzere çocuklar ve içinde bulunulan toplum bu süreçte kısa ya da uzun vadeli olarak farklı şekillerde etkilenebilmektedir.

Kadın üzerinde kısa vadeli olumsuz etkileri olarak; yoğun korku, çaresizlik, güvensizlik, panik, kâbuslar, uyku bozuklukları, yeme bozuklukları, depresif semptomlar, utanç ya da suçluluk duygularının olduğunu görmekteyiz. “Öğrenilmiş çaresizlik” yaşayarak yaşadığı olaylara karşı kendini güçsüz hissederek yapılacak bir şey olmadığı inancını taşımaya başlamaktadır. Zihnini sadece yaşadığı şiddetten kurtulmaya odakladığı için diğer olaylara dikkatini verememektedir. Psikolojik kökenli mide ve baş ağrısı, baş dönmesi, bayılma gibi fiziksel şikâyetlerde ve alkol madde gibi bağımlılıklarda artış gözlenmektedir. Yaşadığı yoğun çaresizlik ve depresif duygular sonrasında intihar düşünceleri ya da kendini korumak için faile zarar verme davranışı olabilmektedir. Ayrıca kadın şiddet sırasında yaralanma ya da öldürülme ile de karşı karşıya kalabilmektedir. Uzun süreli olarak ise şiddet bittikten sonra bile kadının insanlara karşı güven problemi ve yakın ilişkilerde zorlanma yaşadığını, öz saygısının düştüğünü, travma sonrası stres bozuklukları yada panik atak yaşadığını, dürtüsel olarak kendine zarar verici davranışlarının artabildiği görülmektedir. Bulaşıcı hastalıklara maruz kalması ya da hamile ise yaşadığı şiddete bağlı olarak düşükler, doğum öncesi kanamalar, erken doğum ya da ölü doğum gibi yine anne ve bebek açısından ciddi sonuçları olan durumlar ile de karşılaşabilmektedir (Demir ve Oskay, 2015; Özvarış ve ark, 2008).

Kadına yönelik şiddetin çocuklar üzerinde etkisi incelendiğinde ise; çocukların olaylar üzerinde hiçbir etkisi olmasa bile suçluluk duygularının olduğunu, şiddete tanık olmaya bağlı olarak özellikle babaya karşı korku ve öfke duygularının arttığını, dayaktan kendisini ya da annesini kurtarmak için yalan söyleme davranışlarının arttığını görmekteyiz. Şiddet ortamından kaçmak için evden kaçma ya da erken yaşta istenmeyen evlilikler yapabilmektedirler. Sorun çözme becerileri gelişmemekte ve şiddeti bir sorun çözme aracı olarak öğrenerek kendileri de ne yazık ki şiddet uygulayabilmektedirler.

Ayrıca şiddete maruz/tanık olan çocuklarda öz güven azlığı, öfke nöbetleri, uyku ya da yeme problemleri, okul başarısında düşme, alkol madde kullanımı ya da intihar davranışları olabilmektedir (Reisi, 2003).

Bir aile içinde temel değerlerin oluşmasında önemli katkı sağlayan kadının aile içerisinde gördüğü zarar bütün bu temel yapıyı sarsarak sosyal anlamda da zarar verebilmektedir (Marabi, 2015). Kadına yönelik şiddetin artması toplumda gözlenen genel şiddet davranışlarının artmasını da tetiklemektedir. İnsanlar arasında çatışmalar artmakta iletişimsizlik güçlenmektedir. Şiddeti çözmeye yönelik davranışların ya da hukuki müdahalelerin eksikliği de genel olarak güven duygusunu sarsmaktadır. Ayrıca topluma ekonomik anlamda katkı sağlayan kadınların istihdamını, kadının statüsünü, çalışma kapasitesini azaltmaktadır. Buna ek olarak fiziksel ve psikolojik olarak zarar gören kadının sağlık hizmetlerinden yararlanma oranlarını arttırmaktadır (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önleme Projesi [KYSOP], 2012).

2.1.5.Kadına Yönelik Şiddet İle İlgili Ulusal Ve Uluslararası Yasal Düzenlemeler

Kadına yönelik şiddet, uluslararası kuruluşların bünyesinde insan hakları kavramı kapsamında girmiştir. BM 1975-1985 yıllarını “Kadın On Yılı” olarak ilan etmiştir ve uluslararası kadın hareketlerinde özellikle bu hareket etkili olmuştur. Bu süreçte kadına yönelik şiddet konusunda uluslararası norm ve standartlar belirlenmiş, raporlar hazırlanmıştır (TBMM, 1949). İlk olarak 1975 yılında Meksika’da düzenlenen Dünya Kadın Konferansı’nda ailenin ve aile bireylerinin eşitliği ve güvenliği için eğitim programlarının yapılmasını tavsiye eden Eylem Planı hazırlanmış, 1980 yılında ise Kopenhag’da İkinci Dünya Kadın Konferansı düzenlenmiştir. Bu konferansta da aile içi şiddetin önlenmesine yönelik kararlar alınarak, şiddetin sağlık ile olan ilişkisi üzerinde

durulmuş ve kadınlar ile çocukların şiddetten korunması konusunda çağrılar yapılmıştır. Kadına yönelik şiddet konusunun detaylı olarak ele alındığı Üçüncü Dünya Kadın Konferansı, Nairobi’de 1985 yılında yapılmış, kadına şiddetin her türü ele alınarak incelenmiştir (UN, 1993).

BM düzeyindeki 9 temel insan hakları sözleşmesinden biri olan Kadına Karşı Her Türlü Ayrımcılığın Ortadan Kaldırılması Sözleşmesi (CEDAW), özellikle kadınlara yönelik ayrımcılığın tüm biçimlerini önlemek, kadınların toplumsal durumlarını iyileştirmek, toplumsal cinsiyet ilişkilerini ve toplumsal cinsiyete dayalı basmakalıp yargıları değiştirmeyi ve eşitliği hedefleyen temel alan bir sözleşmedir. CEDAW, BM Genel Kurulu tarafından 1979’da kabul edilip 1981’de yürürlüğe girmiş ve Türkiye tarafından 1985 yılında imzalanmıştır (CEDAW, 1985). Pekin’de 1995 yılında düzenlenen Dördüncü Dünya Kadın Konferansı’nda kabul edilen Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu’nda (1995), acilen önlem alınması gerekli olan eşitlik, kalkınma ve barış hedeflerine ulaşılabilmek için, belirlenen alanlardan biri olarak kadına yönelik şiddetin ortadan kaldırılması kabul edilmiştir (Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu, 2015).

Türkiye’de kadın hareketinin çabaları ile 1998 yılında, kadına yönelik şiddetin önlenmesi ve ortadan kaldırılması, şiddet mağduru bireyleri korumak ve şiddet riskini önlemek olan 4320 Sayılı Ailenin Korunması Hakkındaki Kanun çıkarılmıştır. Bu kanunda yer alan bazı eksiklikler yıllar içerisinde yönetmelikler çıkarılarak desteklenmeye çalışılmıştır (Acar, 2014; Najafova, 2020).

Kadınlara Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddetin Önlenmesi ve Bunlarla Mücadele Hakkındaki Avrupa Konseyi Sözleşmesi (kısa adıyla İstanbul Sözleşmesi), 1 Ağustos 2014 tarihinde yürürlüğe girmiştir ve Türkiye bu sözleşmeyi ilk imzalayan ülkeler

arasında yer almaktadır. Amacı, kadınları her türlü şiddete karşı korumak ve kadına yönelik şiddet ve ev içi şiddeti önlemek, ortadan kaldırmak; kadına yönelik her türlü ayrımcılığın ortadan kaldırarak şiddet mağdurlarını destekleyici politikaların oluşturulmasıdır. Sözleşme, fiziksel, psikolojik, cinsel ve ekonomik şiddetin her türünü yasaklamaktadır (Acar, 2014). Uluslararası sözleşmeler imzalayan ülkeler bağlayıcı bir özellik taşımaktadır ve Türkiye’de bu sözleşmelere istinaden politikalar geliştirilmiş, eylem planları oluşturulmuştur (Börü, 2017).

Anayasa’nın 41. maddesinde ailenin eşler arasında eşitliğe dayandığı kabul edilmiştir. Maddeye göre, devlet ailenin huzur ve refahı için gerekli tedbirleri almakla ve çocukları her türlü istismara ve şiddete karşı korumakla yükümlüdür. 10. madde de ise “Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eşitliğin yaşama geçmesini sağlamakla yükümlüdür” ibaresi yer almaktadır. Yine anayasamızın 12. maddesinde, herkesin kişiliğine bağlı, vazgeçilmez temel hak ve hürriyetlere sahip olduğu, 17. maddesinde ise herkesin yaşama, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkı olduğuna dair hükümler yer almaktadır (Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü [KSGM], 2016).

Medeni Kanunda da yapılan bazı düzeltmeler sonrasında doğrudan kadına yönelik şiddeti önlemeye yönelik olmasa da kadının haklarını koruyan evlilik, evlilik yaşı, zorla evlendirme, ailenin temsili gibi konularda bazı maddeler yer almaktadır. Medeni Kanun’un 8. maddesinde yer alan bütün insanların, hak ya da borçlara ehil olmada eşit sayılmaları, 11. maddesinde yer alan erginlik yaşının 18 olması gibi. Uluslararası sözleşmeler, mevzuat hükümleri, yapılan kamu ya da STK destekli araştırma ve inceleme raporları sonucunda Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü koordinasyonunda Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planları hazırlanmış ve bu çerçevede toplumda

farkındalık yaratma, mevzuatta yer alan eksik noktaların düzeltilmesi, koruyucu ve önleyici çalışmalar, şiddet mağduru olanların güçlendirilmesi ve bu konuda kurumlar arası işbirliği sağlanması konuları ele alınmıştır (Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı, 2016).

Mart 2012’de Türkiye’de yürürlüğe giren 6284 Sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun ile; Antalya, Adana, Ankara, Bursa, Diyarbakır, Gaziantep, İstanbul, İzmir, Samsun, Şanlıurfa ve Trabzon gibi pek çok ilimizde Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri (ŞÖNİM) kurulmuştur. ŞÖNİM’lerde şiddetin önlenmesi ile koruyucu ve önleyici tedbirlerin etkin bir biçimde uygulanmasına yönelik güçlendirici ve destekleyici danışmanlık, rehberlik, yönlendirme ve izleme hizmetleri yürütülmektedir (Reçber, 2018). Dünya çapındaki ülkelerin %75’i bu konu ile ilgili mevzuata sahiptir. Fakat kadına yönelik şiddete ilişkin çoğunlukla önleyici tedbirlerden ziyade olaya müdahale tedbirleri olarak görülmektedir (Ratcliffe, 2017).

2.1.6.Konu İle İlgili Yapılmış Meta-Analiz Çalışmaları

Türkiye’de kadına yönelik şiddet tutumuna çeşitli değişkenlerin etkisini inceleyen yapılmış bir meta analiz çalışmasına rastlanmamıştır. Fakat Najafova (2020)’nın yaptığı Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetle ilgili araştırmaların sistematik derlemesi isimli tez çalışmasında kadına yönelik şiddeti etkileyen sosyo-demografik değişkenlerden eğitim düzeyi ve bazı değişkenlerin önemli etkileri bulunmuştur (Najafova, 2020). Keser Özcan ve ark. (2016)’nın yaptıkları sistematik derleme ve meta-analiz çalışmasında ise Türkiye’de kadına yönelik aile içi şiddetin yaygınlığı ve risk faktörleri incelenmiştir. En yüksek duygusal şiddetin olduğu belirlenmiştir (Keser Özcan ve ark., 2016).

3. GEREÇ VE YÖNTEM

Bu bölümde meta-analiz yöntemi; araştırmanın modeli, verilerin toplanması, araştırmanın güvenirliliği ve geçerliliği, verilerin analizi ve raporlama alt başlıkları altında açıklanmıştır. Araştırmanın modeli bölümünde meta-analiz yönteminin ne olduğu anlatılarak meta-analiz çalışması yapılırken izlenecek işlem basamakları açıklanmıştır. Veri toplama yöntemi kısmında ise, verilerin nasıl toplandığı, veri toplama araçları ile elde edilen veriler için dâhil edilme ve hariç tutulma kriterleri belirtilmiş, kodlama yöntemi, bağımlı değişkenler ve çalışma karakteristikleri gösterilmiştir. Bölümün son kısmında ise veri analizi aşaması açıklanmıştır.

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışma, çalışma bulgularının sistematik bir şekilde sentezlenmesi ve analiz edilmesi yöntemine dayanan meta-analiz yöntemi ile gerçekleştirilmiştir (Cumming, 2012). Meta-analiz bir konu hakkında yapılmış çalışmaların sonuçlarının birleştirilerek yeni bir analiz oluşturulmasıdır (Dinçer, 2014). Verilerin analizinde grup karşılaştırma meta-analiz yöntemlerinden Grup Farklılığı yöntemi kullanılmıştır (Card, 2012; Cumming, 2012). Bir meta-analiz çalışmasında; aynı araştırma sorusuna ve konusuna yönelik tekil ve bağımsız nicel çalışmalar dâhil edilme kriterlerine göre seçilmekte, bu çalışmalardan elde edilen veriler ileri istatistiksel yöntemlerle sentezlenerek etki büyüklükleri belirlenmekte ve yorumlanmaktadır (Ellis, 2012). Meta-analiz süreci aşamaları Şekil 3.1’de gösterilmektedir (Dinçer, 2014). Meta-analiz araştırmalarında sabit ya da rastgele etkiler modeli kullanılmaktadır. Sabit etkiler modeli, evren büyüklüklerinin aynı büyüklüğe sahip olduğu ve standart sapmanın sıfıra eşit olduğunu kabul eder. Böylelikle çalışmaların doğrudan tek bir gerçek etkiye sahip olduğu varsayılır. Rastgele etkiler modeli ise bireysel çalışma evren büyüklüklerinin farklı

olduğunu ve standart sapmanın sıfıra eşit olmadığını ifade eder (Dinçer, 2014). Ayrıca meta-analiz de etki büyüklüklerinin ne ölçüde değiştiğine yani heterojenliğe bakılmaktadır. Heterojenlik incelemesi için orman grafiği oluşturmak, Q istatistiği ya da I^2 değerini hesaplamak gerekmektedir. Etki büyüklüğü dağılımlarının heterojen olduğu tespit edildiğinde alt grup analizi ve meta regresyon yapılabilmektedir (Şen ve Yıldırım, 2020).

Bu çalışmada meta-analiz yöntemi kullanılarak çeşitli değişkenlerin kadına yönelik şiddet tutumu üzerine etkisini değerlendiren çalışmaların etki büyüklükleri hesaplanmıştır. Bunun yanı sıra bu çalışmalara ilişkin bazı değişkenlerin meta-regresyon, alt grup analizi ve moderatör analizleri yapılmıştır.

Şekil 3. 1. Meta-analiz Yöntemi Süreci Basamakları

3.2. Araştırmanın Amacı

Bu çalışmanın amacı, Türkiye de daha önce yapılmış çalışmalara bağlı olarak cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi değişkenlerinin kadına yönelik şiddet tutumu üzerine etkisini belirlemektir.

3.3. Verilerin Toplanması

Taramalar Kasım 2020-Şubat 2021 döneminde, PubMed, Web of Science, EBSCOhost, Google Akademik ve YÖK Ulusal Tez Merkezi veri tabanları, ulusal ve uluslararası üniversitelerin çevrimiçi (online) kütüphaneleri aracılığıyla gerçekleştirilmiştir. İngilizce anahtar kelimeler için MeSH (Medical Subjects Headings) içeriği kullanılarak anahtar kelimeler hazırlanmıştır.

Taramalarda “kadına yönelik şiddet”, “kadın yönelik şiddet” AND “tutum”, “kadına yönelik şiddet” AND “algı”, “kadına yönelik kötüye kullanım”, “kadına yönelik kötüye kullanım” AND “tutum”, “kadına yönelik kötüye kullanım” AND “algı”, “violence against women”, “abuse against women”, “perception of violence against women”, “attitude towards violence against women”, “violence against women” AND “attitude”, “women AND attitude AND violence”, “women AND violence or abuse” gibi kombinasyonlar kullanılarak yapılmıştır. Taramalarda yıl sınırlamasına gidilmemiştir. Tam bir tarama stratejisi yapıldıktan sonra ilave taramalar için dâhil edilen makalelerin referans listeleri kontrol edilmiştir. Taramalar sonucunda akademik makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri çalışmaya alınmıştır. Aynı çalışmanın hem tez hem de makalesi olduğu durumda tez çalışması meta-analize dâhil edilmiştir.

Araştırmanın ilk aşamasında taramayı gerçekleştiren araştırmacı tarafından başlık ve özetler konu ile uygunluk açısından taranmış, ikinci aşamada iki bağımsız araştırmacı tarafından özetler ve tam metinler dâhil edilme kriterleri ve çalışmaların kalitesi açısından değerlendirilmiştir. Dâhil edilme kriterlerine göre çalışmalar meta-analize alınmıştır. Tarama sonucu ulaşılan 42783 çalışmanın, meta-analize dâhil edilen 30 çalışmaya nasıl

indirgendiğini gösteren akış diyagramı (PRISMA 2009 Flow Diagram) Şekil 3.2.'de gösterilmiştir.

Uygunluk Kriterleri

Araştırmaya dahil edilen çalışmaların seçiminde kullanılan kriterler aşağıdaki Tablo 3.1' de gösterilmiştir.

Tablo 3. 1. Çalışmaların Dâhil Etme ve Hariç Tutma Kriterleri

Dâhil Edilme Kriterleri	Dışlama Kriterleri
Kesitsel Çalışmalar	RKÇ, yarı deneysel ve nitel çalışmalar
Makaleler ve tezler	Çalışma protokolleri, pilot çalışmalar, kongre bildirileri
Türkçe ve İngilizce dilinde yayınlanan çalışmalar	Türkçe ve İngilizce dışında farklı bir dilde yayınlananlar
Çalışmaların Türkiye örnekleminde olması	Çalışmanın Türkiye dışındaki farklı ülkelerde yapılmış olması
Araştırma yönteminin uygun olduğu ve analiz için yeterli sayısal veri içeren çalışmalar (Ölçek ortalama puan, standart sapma)	Araştırma yönteminin uygun olmadığı ve analiz için yeterli sayısal veri içermeyen çalışmalar
Çalışmanın tam metnine ulaşılabilir olması	Çalışmanın tam metnine hiçbir şekilde ulaşılabilmesi
Belirlenmiş değişkenlerden en az birini araştırması	Belirlenmiş değişkenlerin istatistiksel bulgularının yer almaması

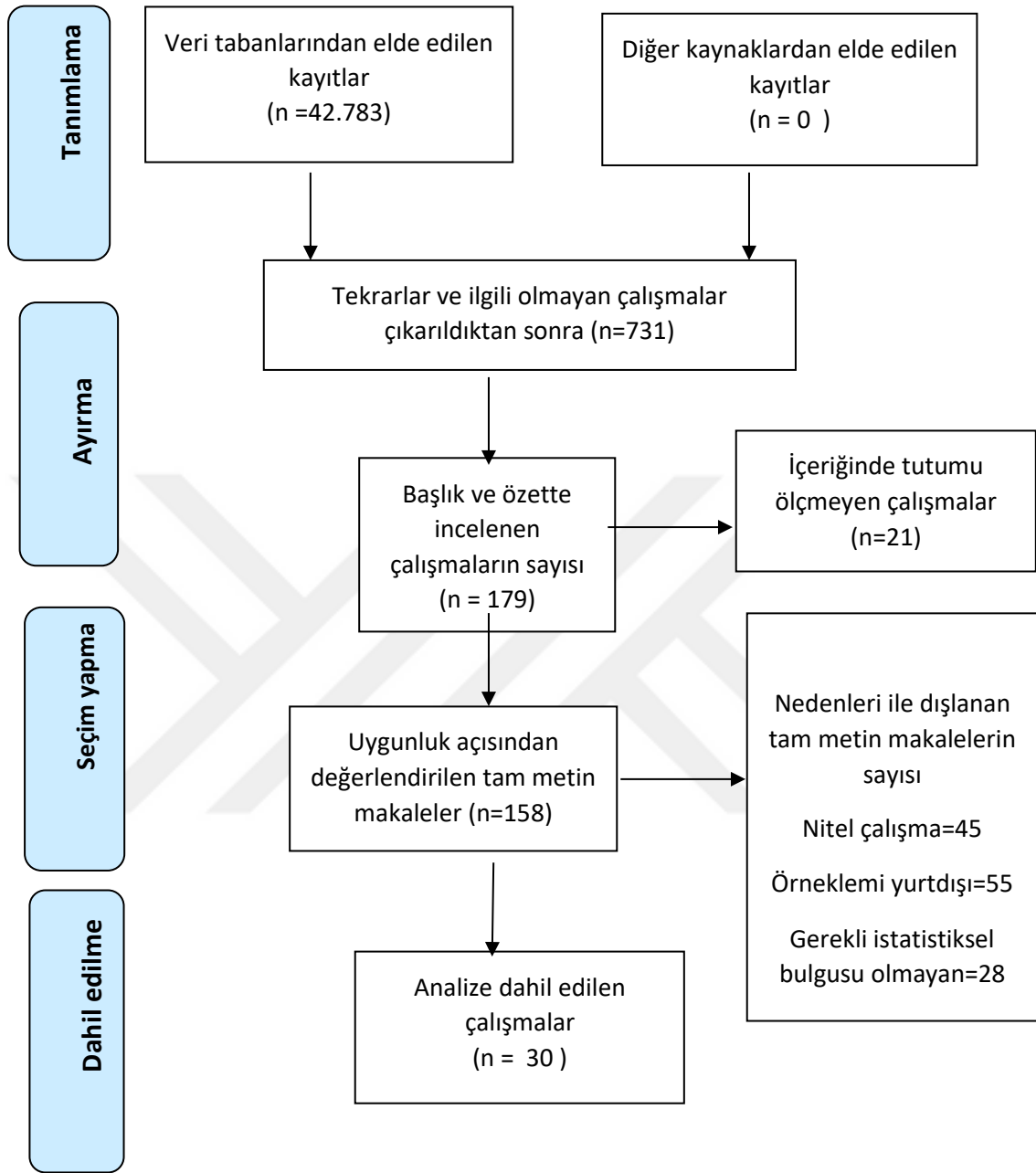
Çalışmaların deneysel, yarı deneysel veya nitel çalışma deseninde yapılmış olması, çalışmaların çalışma protokolleri, pilot çalışmalar, kongre bildirileri, editör yorumu, görüşme, iş ilanı, reklam, mektup, haber, bülten, rapor özelliğinde olması, çalışmanın örneklemini Türkiye dışındaki farklı ülkelerde yaşayan bireylerin oluşturması, analiz için yeterli sayısal veri içermeyen ve belirlenen değişkenler (cinsiyet, aile tipi ve eğitim) açısından inceleme yapılmayan çalışmalar, Türkçe veya İngilizce dilinin dışında başka bir dilde yayınlanan çalışma olması bu meta-analiz için hariç tutma kriterlerini oluşturmuştur. Tam metnine ulaşılan, etki büyüklüğünü hesaplamak için yeterli

istatistiksel veriye sahip olan, örneklemini kadına yönelik şiddet tutumunu cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi değişkenleri açısından inceleyen, Türkçe veya İngilizce dilinde yayınlanan makaleler, yüksek lisans ve doktora tezleri bu araştırmanın verilerini oluşturmuştur. Konu ile ilgili yayınların taranması ilgili veri tabanlarında retrospektif olarak elektronik arama ve manuel yol ile gerçekleştirilmiştir.

Yukarıda belirtilen dâhil/hariç edilme kriterlerine göre meta-analiz kapsamına toplamda 30 çalışma dâhil edilmiş bunlardan 25 tanesi cinsiyet değişkeni, 6 tanesi aile tipi değişkeni ve 17 tanesi ise eğitim düzeyi değişkeni açısından incelenmiştir.

3.4. Raporlama

Meta-analiz çalışmalarının raporlanması konusunda birçok protokol geliştirilmiştir. Bu protokollerden bazıları "Quality of Reports of Meta-analysis" [QUOROM]; "Observational Studies in Epidemiology" [MOOSE] ; Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta Analyses [PRISMA]' dır. Bu meta-analiz çalışmasının raporlamasında PRISMA'nın sistematik derleme ve meta-analizler için 2009 yılında yayınladığı "Preferred Reporting Items for Systematic Reviews and Meta Analyses (PRISMA)" yazım rehberi kullanılmıştır (Moher et al, 2015). Sistematik derleme ve meta-analiz için kullanılan PRISMA akış şemasının Türkçe versiyonu aşağıda şekil 3.2.'de gösterilmektedir (Aşık ve Özen, 2019).

Şekil 3. 2. Prizma Akış Diyagramı

3.5. Araştırmanın Güvenirliği

Bu çalışmada araştırma soruları doğrultusunda; yazarlar, yayın türü, çalışmanın yapıldığı yıl, araştırmacının cinsiyeti, çalışmanın yapıldığı bölge, çalışma tasarımı, örneklem büyüklüğü, incelenen değişkenler, örneklem grubu bilgilerinin yer aldığı bir kodlama formu oluşturularak kullanılmıştır. Başlangıçta dâhil etme ve dışlama kriterlerine göre saptanan tüm çalışmaların başlık ve özetleri incelenmiş, seçilen yayınların ise tam metni değerlendirilmiştir. Seçilen makaleler iki bağımsız değerlendirici tarafından detaylı incelenmiş ve ardından farklı görüşte olunan makaleler hakkında ortak bir karara varılarak kodlama protokolüne aktarılmıştır (EK-3). Kodlama protokolüne aktarımında kodlayıcılar arası güvenirlğe yönelik Kappa analizi kullanılmıştır. Kodlama formunda yer alan veriler kodlayıcılar arası güvenirlık analizi formu kullanılarak araştırmacının kendisi (kodlayıcı-1) tarafından yapılmıştır. İkinci kodlayıcı (kodlayıcı-2) ise hemşirelik esasları eğitimi alanında uzman ve meta-analiz üzerine çalışma yapan bir öğretim elemanıdır.

Kalite değerlendirmesi yapılan çalışmaların 26'si "güçlü", 4'ü "orta" olarak değerlendirilmiştir. Güçlü ve orta kalitede değerlendirilen çalışmalar meta-analize dâhil edileceği için toplamda 30 çalışma bu kriteri sağlamıştır. Bu meta-analizde kalite değerlendirme puanına göre kodlayıcılar arası uyumun %80 olduğu bulunmuştur. Güvenirlık analizinde Cohen'in kappa değeri 0,80 %95 güven aralığındadır [Güven Aralığı (G.A) (G.A: 0,767- 0,873)]. Kappa değeri <0 şansa bağlı uyumdan daha kötü uyum; 0,01-0,20 önemsiz düzeyde uyum olması; 0,21- 0,40 zayıf düzeyde uyum; 0,41- 0,60 orta düzeyde uyum; 0,61-0,80 iyi düzeyde uyum ve 0,81-1,00 çok iyi düzeyde uyum olması ya da 0,75 ve üzeri mükemmel, 0,40-0,75 arası orta-iyi ve 0,40'ın altı zayıf uyum olarak değerlendirilmektedir (Dinçer, 2014). Bu çalışmadaki Kappa değeri (0,80)

kodlayıcılar arası iyi düzeyde uyum olduğunu göstermektedir. Cohen'in Kappa istatistiği sonuçları Tablo 3.2'de verilmiştir.

Tablo 3. 2. Cohen'in Kappa İstatistiği Sonuçları

Kodlayıcı1 * Kodlayıcı2 Crosstabulation				
		Kodlayıcı2		Total
		hayır	evet	
Kodlayıcı1	hayır	Count	13	0
		% within Kodlayıcı1	100,0%	0,0%
		% within Kodlayıcı2	81,3%	0,0%
		% of Total	43,3%	0,0%
	evet	Count	3	14
		% within Kodlayıcı1	17,6%	82,4%
		% within Kodlayıcı2	18,8%	100,0%
		% of Total	10,0%	46,7%
Total		Count	16	14
		% within Kodlayıcı1	53,3%	46,7%
		% within Kodlayıcı2	100,0%	100,0%
		% of Total	53,3%	46,7%

Kodlayıcı1 * Kodlayıcı2 Crosstabulation					
Symmetric Measures					
		Value	Asymp. Std. Error ^a	Approx. T ^b	Approx. Sig.
Interval by Interval	Pearson's R	,818	,091	7,525	,000 ^c
Ordinal by Ordinal	Spearman Correlation	,818	,091	7,525	,000 ^c
Measure of Agreement	Kappa	,802	,106	4,480	,000
N of Valid Cases		30			
a. Not assuming the null hypothesis.					
b. Using the asymptotic standard error assuming the null hypothesis.					
c. Based on normal approximation.					

Tablo 3. 3. İki Bağımsız Değerlendiricinin Kalite Değerlendirme Puanları

Çalışma no	Yazar	Tipi	Puan								Toplam puan
			S 1	S 2	S 3	S 4	S 5	S 6	S 7	S 8	
1.	Aktaş, 2016	Kesitsel	1/1	0/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	5/8
2.	Altıntop ve Adana,2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	0/0	5/7
3.	Altun, 2006	Kesitsel	0/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	1/1	0/1	4/8
4.	Bora, 2015	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	0/1	1/1	0/1	5/8
5.	Bulut, 2016	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	6/8
6.	Bulut ve Yıldırım, 2018	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	6/8
7.	Çalık,2018	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/0	1/1	8/7
8.	Çalıkoglu ve ark, 2018	Kesitsel	0/1	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	5/7
9.	Dağlar ve ark, 2017	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	8/8
10.	Demir, 2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	8/8
11.	Demir,2017	Kesitsel	1/1	1/1	0/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	7/8
12.	Erenoglu,2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	0/0	1/1	1/1	7/7
13.	Kaplan ve ark, 2014	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	8/8
14.	Kaya, 2019	Kesitsel	1/1	0/0	1/1	0/1	1/1	0/1	1/0	0/1	4/6
15.	Keleşoglu ve Esen, 2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	0/1	0/1	1/1	0/0	1/1	5/7
16.	Kıyak, 2008	Kesitsel	1/1	1/0	1/0	0/0	1/1	0/1	0/1	1/1	5/5
17.	Kocaman, 2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	1/1	0/1	6/8
18.	Kula,2009	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	7/8
19.	Küçük, 2013	Kesitsel	1/1	1/0	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	8/7
20.	Öztürk ve Tire,2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	0/0	1/1	0/1	1/1	0/1	5/7
21.	Polat ve ark,2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	6/8
22.	Saraç, 2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/0	1/1	0/1	1/1	1/1	1/1	7/7
23.	Sarıbıyık, 2012	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	0/1	0/1	1/1	1/1	0/1	5/8
24.	Taher,2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	6/8
25.	Tektaş ve ark. 2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/0	1/0	0/0	1/0	7/4
26.	Tok,2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/1	1/1	6/8
27.	Yıldırım ve ark. 2019	Kesitsel	1/1	0/1	1/1	1/1	0/1	1/1	1/1	0/1	5/8
28.	Yılmaz ve ark, 2016	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	0/1	6/8
29.	Yılmaz,2019	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/1	1/0	0/1	7/7
30.	Yılmaz ve Yüksel,2020	Kesitsel	1/1	1/1	1/1	1/1	0/1	1/1	0/0	0/0	5/6

3.6. Araştırmanın Geçerliliği

Meta-analizde ulaşılabilecek tüm veri tabanları kullanılarak, belirlenen dâhil edilme kriterlerine uygun olarak literatürün taranması ve ulaşılan çalışmaların analize dâhil edilmesi, araştırmanın geçerliliğinin bir göstergesidir (Petticrew & Roberts, 2006). Buna bağlı olarak taramalar sonucunda belirlenen veri tabanları doğrultusunda bütün çalışmalara ulaşılması ile geçerliliğin sağlandığı söylenebilir. Ayrıca meta-analize dâhil edilen çalışmaların her biri ayrıntılı olarak incelenmiş, araştırmada kullanılan veri toplama araçlarının geçerliliğinin ve güvenilirliğin sağlandığı doğrulanmıştır. Dolayısıyla bu meta-analiz çalışmasının da geçerli olduğu söylenebilir.

3.7. Araştırmanın Etik Yönü

Bu çalışma meta-analiz yöntemi ile yapılmaktadır. Meta-analiz yöntemi ile canlılar üzerinde doğrudan bir etki oluşturulmamaktadır, buna bağlı olarak etik kurul izni alınmamıştır.

3.8. Verilerin Analizi

Bu meta-analizde, temel olarak kadına yönelik şiddet tutumunun cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi gruplarına göre değişimi incelendi. Her bir araştırmadan elde edilen veriler meta-analiz yapılarak birleştirildi. Meta-analiz için Comprehensive Meta-Analysis Version 3-Free Trial (<https://www.meta-analysis.com/pages/demo.php>) kullanıldı. İncelenen araştırmalar arasındaki heterojenlik, Cochrane Q ve Higgins I² testleri ile değerlendirildi ve I²'nin %50'den fazla olmasının önemli bir heterojenliği gösterdiği kabul edildi. Buna göre I²'nin %50'den fazla olması durumunda Random Effect ve az olması ($\leq$ %50) durumunda da Fix Effect sonuçları alındı. Çalışmanın kadına yönelik şiddet tutumu verileri sürekli değişkenlerden oluşmakta idi ve her bir sonuç

değişkeni için %95 güven aralığında (CI) SMD (Standardize Mean Difference) hesaplandı.

Meta-analizde incelenen bazı araştırmalarda kadına yönelik şiddet tutum ölçek puanları, ilgili ölçeklerin alt ölçeklerine göre verilmişti. Meta-analiz veri setinin hazırlık aşamasında, bu çalışmaların alt ölçek puanları CMA programında meta-analiz yolu ile birleştirilerek her araştırma için tek bir ölçek puanı elde edildi ve meta-analizde kullanıldı.

Bu çalışmada toplam kadına yönelik şiddet tutumu ölçek puanları üzerinde etkili olabilecek moderatör değişken (yayın yılı) etkisi meta-regresyon yapılarak değerlendirildi. Diğer moderatör değişkenler (yayın türü, araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge, kullanılan ölçek türü, örneklem grubu) moderatör analizi olarak sunuldu.

Tüm testler iki yönlü (two-tailed) olarak hesaplandı ve istatistiksel olarak anlamlılık için $p < 0.05$ değeri kabul edildi.

Tablo 3. 4. Çalışmaların Özellikleri

Yazarlar (yıl) / Şehir	Yayın Türü	Çalışma deseni	Araştırmacının cinsiyeti	Araştırmanın yapıldığı yer/bölge	Ölçüm araçları	Örneklem hacmi / özelliği	Sonuç değişkenler
Aktaş, 2016	Makale	Kesitsel	Kadın	İç Anadolu	Aile Şiddete Karşı Tutum Ölçeği	İçeride 415 genç	Cinsiyet
Altıntop ve Adana, 2019	Makale	kesitsel	Kadın ve erkek	Ege	Aile Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği	İçeride 144 genç ve yetişkin	Cinsiyet, eğitim düzeyi
Altun, 2006	YL Tez	kesitsel	Kadın	Ege	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği	343 genç ve yetişkin	Eğitim düzeyi
Bora, 2015	YL tezi	kesitsel	Erkek	Marmara	Evlilikte Kadına Yönelik	445 genç ve yetişkin	Cinsiyet, eğitim düzeyi

					Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği		
Bulut, 2016	Makale	kesitsel	Kadın	İç Anadolu	Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği	207 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Bulut ve Yıldırım, 2018	makale	kesitsel	Kadın	İç Anadolu	Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutumlar Ölçeği	241 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Çalık, 2018	Makale	kesitsel	Kadın	Karadeniz	Namus adına kadına uygulanan şiddete yönelik tutumlar ölçeği	877 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Çalıkoğlu ve ark, 2018	Makale	kesitsel	Kadın	Doğu Anadolu	15 maddelik kadına yönelik şiddet tutum anketi	370 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Dağlar ve ark, 2017	Makale	kesitsel	Kadın	Doğu Anadolu	Kadına Uygulanan Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği	1389 genç ve yetişkin	Cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi
Demir, 2019	YL tezi	kesitsel	Kadın	Marmara	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE)	400 genç ve yetişkin	Cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi
Demir, 2017	YL tezi	kesitsel	Kadın	Marmara	Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği (İSKEBE)	152 genç	Cinsiyet, ve eğitim düzeyi
Erenoğlu, 2020	Makale	kesitsel	Kadın	Akdeniz	İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	220 genç ve yetişkin	Cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi
Kaplan ve ark, 2014	makale	kesitsel	Kadın	İç Anadolu	Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği (ŞİTÖ)	168 genç	Cinsiyet
Kaya, 2019	YL tezi	kesitsel	Kadın	Güneydoğu Anadolu	Sağlık Çalışanlarının Kadına	307 genç ve yetişkin	Cinsiyet, eğitim düzeyi

						Yönelik Eş Şiddeti Konusunda Tutum ve Uygulamalar ı Ölçeği		
Keleşoğlu ve Esen, 2020	Makal e	kesits el	Kadın erkek	ve	İç Anadolu	“Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği” (KYŞTÖ)	937 genç	Cinsiyet
Kıyak, 2008	YL tezi	kesits el	Kadın		İç Anadolu	Eş Dövmeye İlişkin Tutum Ölçeği (EDİTÖ)	328 genç ve yetişkin	Eğitim düzeyi
Kocaman, 2019	YL tezi	kesits el	Kadın		Ege	Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği	255 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Kula, 2009	YL tezi	kesits el	Kadın		Marmara	Evlilikte Kadına Yönelik Fiziksel Şiddete İlişkin Tutumlar Ölçeği	132 genç	Cinsiyet
Küçük, 2013	YL tezi	kesits el	Kadın		Marmara	Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Anketi	470 genç ve yetişkin	Cinsiyet
Öztürk ve Tire, 2019	Makal e	kesits el	Kadın		Doğu Anadolu	Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği (NKUŞTÖ)	662 genç	Cinsiyet, eğitim düzeyi
Polat ve ark, 2020	Makal e	kesits el	Kadın		Güneydoğu Anadolu	İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği	138 genç ve yetişkin	Eğitim düzeyi
Saraç, 2020	YL tezi	kesits el	Erkek		Güneydoğu Anadolu	Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutum Ölçeği” (ŞİTÖ)	232 genç ve yetişkin	Eğitim düzeyi
Sarıbıyık, 2012	YL tezi	kesits el	Kadın		Doğu Anadolu	Kadına Yönelik Şiddete İlişkin	512 genç ve yetişkin	Cinsiyet, eğitim düzeyi

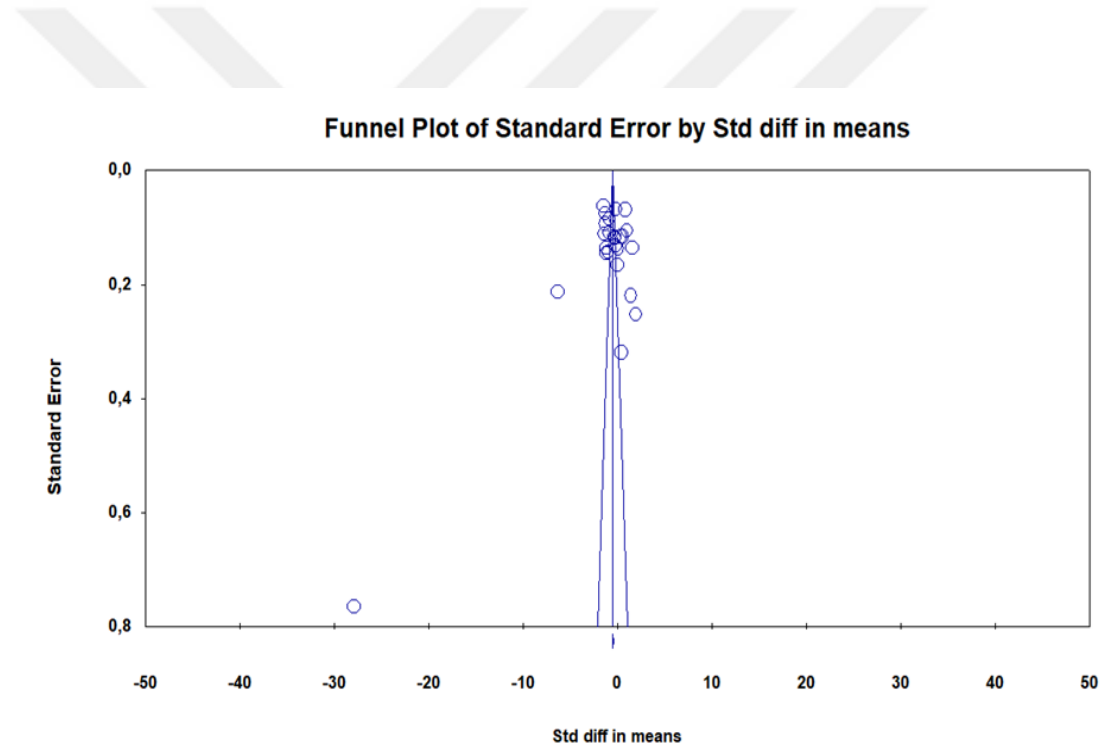
4. BULGULAR

4.1. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA CİNSİYET DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.1.1 Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada, yayın yanlılığı olup olmadığı dört araç kullanılarak belirlenmiştir:

(a) Huni saçılım grafiği, (b) Egger'in Regresyon Testi (c) Classic Fail-Safe N ve (d) Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu

Şekil 4. 1. Cinsiyet değişkeni huni saçılım grafiği

Yayın yanlılığını gösteren önemli yöntemlerden biri olan huni grafiğinde (funnel plot) bu veri setinde çalışmaların huninin üst tarafında ve simetrik bir dağılım gösterdiğini görüyoruz. Bu bize yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir.

Yine yayım yanlılığını değerlendirmek için kullanılan testlerden biri olan Egger'in yöntemine göre bu veri seti için kesme noktası (B0) 6.22488, % 95 güven aralığı (-19.53056, 7.08081), $t = 0.96779$, $df = 23$ ve iki kuyruklu p değeri 0.34322'dir. Buna göre yayım yanlılığının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p = 0.34322$) belirlenmiştir (Tablo 4.1). Yani yayım yanlılığı olmadığını göstermektedir.

Yayım yanlılığı ile ilgili yapılan bir diğer test de hata koruma sayısı testidir (Fail Safe N). Kadına yönelik şiddet tutumunun meta-analizini istatistiksel olarak anlamlı olmayan duruma getirmek için kaç tane çalışmanın analize dâhil edilmesi gerektiğini gösteren hata koruma sayısı (Fail Safe N) analizi yapılmıştır. Hata koruma sayısı 4289 olarak tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet tutumu ile cinsiyet arasındaki ilişkiyi inceleyen toplam 25 çalışmanın analizinden oluşan bu meta-analizin bulgularının geçersiz sayılabilmesi yani çift kuyruklu p değerinin .05 i aşması için, literatürde en az 4289 adet anlamlı olmayan çalışma olması öngörülmektedir (Tablo 4.2).

Yine yanlılıkla ilgili yapılan Begg ve Mazumdar Rank Korelasyonu analizi yapıldığında da yayım yanlılığı tespit edilememiştir ($p\text{-value-2-tailed} = 0.79725$) (Tablo 4.3)

Tablo 4. 1. Cinsiyet Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları

Kesme noktası	-6.22488
Standart hata	6.43204
%95 alt limit (2-kuyruklu)	-
	19.53056
%95 üst limit (2-kuyruklu)	7.08081
T değeri	0.96779
df	23.00000
P değeri (tek kuyruklu)	0.17161
P değeri (çift kuyruklu)	0.34322

Tablo 4. 2. Cinsiyet Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları

Gözlemlenen çalışmaların Z değeri	-25.74455
Gözlemlenen çalışmaların P değeri	0.00000
Alfa	0.05000
Kuyruklar	2.00000
Alfa için Z	1.95996
Gözlemlenen çalışma sayısı	25.00000
P değerini alfaya getirecek eksik çalışmaların sayısı	4289.00000

Tablo 4. 3. Cinsiyet Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları

Kendalls Tau	
Tau	0.03667
Tau için Z değeri	0.25690
P değeri (tek kuyruklu)	0.39863
P değeri (çift kuyruklu)	0.79725

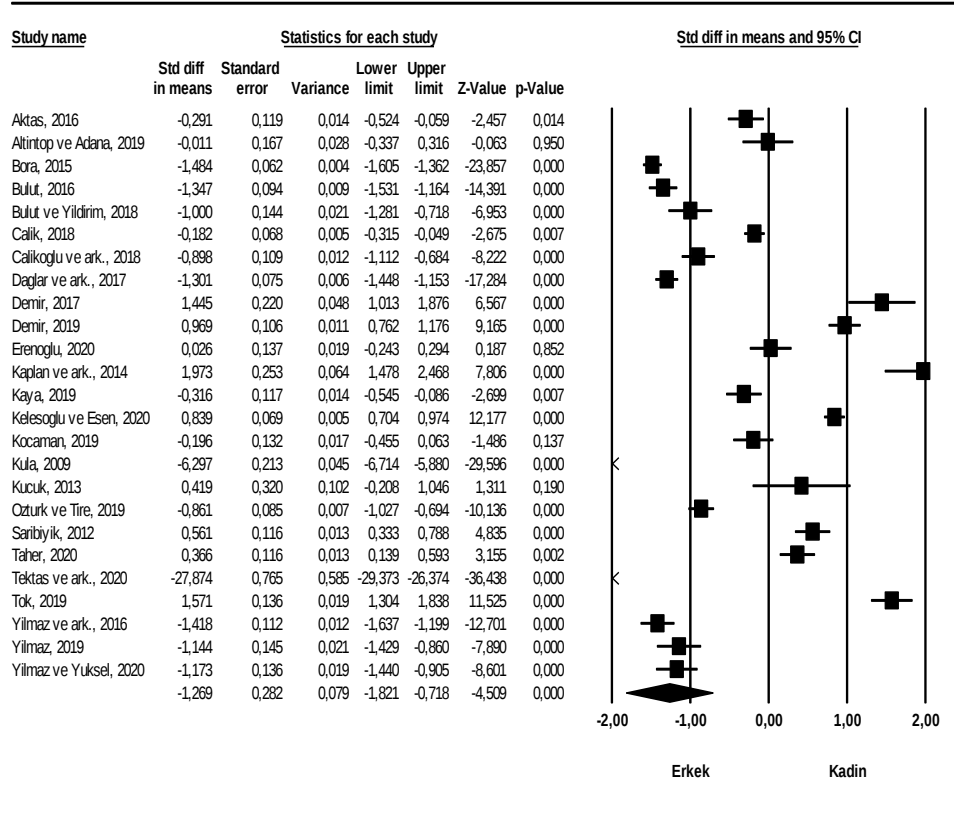
4.1.2. Cinsiyet Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analizinin Birleştirilmiş Bulguları

Cinsiyet değişkenine göre kadına yönelik şiddet tutumu etki büyüklükleri, standart hata ve % 95'lik güvenirlilik aralığına göre alt ve üst sınırları Tablo 4.4'de verilmiştir.

Tablo 4. 4. Cinsiyet Değişkenine Göre Çalışmaların Etki Büyüklükleri

	Etki büyüklüğü (d)	Standart hata	varyans	Alt limit	Üst limit	Z değeri	P değeri	Örneklem sayısı	
								kadın	erkek
Aktas, 2016	-0.291	0.119	0.014	-0.524	-0.059	-2.457	0.014	323	92
Altıntop ve Adana, 2019	-0.011	0.167	0.028	-0.337	0.316	-0.063	0.950	72	72
Bora, 2015	-1.484	0.062	0.004	-1.605	-1.362	-	0.000	750	585
Bulut, 2016	-1.347	0.094	0.009	-1.531	-1.164	-	0.000	417	204

Bulut ve Yildirim, 2018	-1.000	0.144	0.021	-1.281	-0.718	-6.953	0.000	160	81
Calik, 2018	-0.182	0.068	0.005	-0.315	-0.049	-2.675	0.007	403	474
Calikoglu ve ark., 2018	-0.898	0.109	0.012	-1.112	-0.684	-8.222	0.000	176	194
Daglar ve ark., 2017	-1.301	0.075	0.006	-1.448	-1.153	-17.284	0.000	1150	239
Demir, 2017	1.445	0.220	0.048	1.013	1.876	6.567	0.000	122	30
Demir, 2019	0.969	0.106	0.011	0.762	1.176	9.165	0.000	200	200
Erenoglu, 2020	0.026	0.137	0.019	-0.243	0.294	0.187	0.852	130	90
Kaplan ve ark., 2014	1.973	0.253	0.064	1.478	2.468	7.806	0.000	146	22
Kaya, 2019	-0.316	0.117	0.014	-0.545	-0.086	-2.699	0.007	183	124
Kelesoglu ve Esen, 2020	0.839	0.069	0.005	0.704	0.974	12.177	0.000	540	397
Kocaman, 2019	-0.196	0.132	0.017	-0.455	0.063	-1.486	0.137	167	88
Kula, 2009	-6.297	0.213	0.045	-6.714	-5.880	-29.596	0.000	228	300
Kucuk, 2013	0.419	0.320	0.102	-0.208	1.046	1.311	0.190	10	460
Ozturk ve Tire, 2019	-0.861	0.085	0.007	-1.027	-0.694	-10.136	0.000	431	231
Saribiyik, 2012	0.561	0.116	0.013	0.333	0.788	4.835	0.000	419	93
Taher, 2020	0.366	0.116	0.013	0.139	0.593	3.155	0.002	410	92
Tektas ve ark., 2020	-27.874	0.765	0.585	-29.373	-26.374	-36.438	0.000	202	470
Tok, 2019	1.571	0.136	0.019	1.304	1.838	11.525	0.000	175	116
Yilmaz ve ark., 2016	-1.418	0.112	0.012	-1.637	-1.199	-12.701	0.000	319	140
Yilmaz, 2019	-1.144	0.145	0.021	-1.429	-0.860	-7.890	0.000	248	67
Yilmaz ve Yuksel, 2020	-1.173	0.136	0.019	-1.440	-0.905	-8.601	0.000	193	91
Sabit Rastgele	-0.499	0.022	0.000	-0.542	-0.456	-	0.000		
	-1.269	0.282	0.079	-1.821	-0.718	22.787	0.000		
						-4.509			

Meta Analysis

Şekil 4. 2. Cinsiyet değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği

Bu çalışmada cinsiyet değişkeni ile kadına yönelik şiddet tutumunu inceleyen 25 araştırma incelenmişti (Aktaş, 2016; Altıntop ve Adana, 2019; Bora, 2015; Bulut, 2016; Bulut ve Yıldırım, 2018; Çalık, 2018; Çalıkoglu ve ark. 2018; Dağlar ve ark. 2017; Demir, 2017; Demir, 2019; Erenoğlu, 2020; Kaplan ve ark. 2014; Kaya, 2019; Keleşoğlu ve Esen, 2020; Kocaman, 2019 ; Kula, 2009; Küçük, 2013; Öztürk ve Tire, 2019; Sarıbıyık, 2012; Taher, 2020; Tektaş ve ark. 2020; Tok, 2019; Yılmaz ve ark. 2016; Yılmaz, 2019; Yılmaz ve Yüksel, 2020). Bu çalışmalar ve çalışmaların etki yönlerini gösteren meta-analiz diyagramı (forest plot) şekil 4.2’de gösterilmiştir. Meta-analiz diyagramında çalışmaların etki büyüklükleri kare şeklinde gösterilmektedir. Her karenin

içinden geçen yatay çizgiler o çalışmaya ait güven aralığını göstermektedir. Yatay çizgi ne kadar uzunsa güven aralığı da o kadar geniştir. Grafiğin en son satırında ise meta-analizin toplam sonucunu gösterilmektedir. Şeklin ortası ortalama etkiyi, şeklin genişliği ortalama güven aralığını göstermektedir. Eğer bu şekil “etki yok” çizgisini yani 0 çizgisini geçmezse negatif ve pozitif ilişki arasında hesaplanan fark istatistiksel olarak anlamlı düşünülebilir (Ried, 2006). Çalışmalar homojen ise sabit etki modeli, heterojen ise rastgele etkiler modeli değeri ele alınmalıdır (Dinçer, 2014).

4.1.3. Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları

Cinsiyet değişkenine ilişkin etki büyüklüğü meta-analizinin sabit ve rastgele etkiler modeline göre birleştirilmiş bulguları Tablo 4.5’te verilmiştir.

Tablo 4. 5. Cinsiyete İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi

Model	Etki büyüklüğü ve 95% güven aralığı						Homojenlik			
	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Varyans	Alt sınır	Üst sınır	Z değeri	Q-değeri	df (Q)	I ²
Sabit etkiler	25	-0.49	0.02	0.00	-0.54	-0.45	-22.78	3802.583	24	99.369
Rastgele etkiler	25	-1.26	0.28	0.07	-1.82	-0.71	-4.50			

Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmalara ait etki büyüklüğü değerlerinin rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri $d = -1.26$ olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.5). Hesaplamalar doğrultusunda meta-analize dâhil edilen 25 çalışmadaki veriler, rastgele etkiler modeline göre kadına yönelik şiddet tutumunun üzerinde cinsiyet değişkeninin geniş düzeyde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Rastgele etki modelindeki ortalama etki büyüklüğünün Cohen d ye göre - Etki Derecesi $< 0.20 \rightarrow$ Önemsiz Düzeyde Etki Büyüklüğünü, $0.80 \leq$ Etki Derecesi $\rightarrow$ Geniş Düzeyde etki büyüklüğünü gösterir. Etki büyüklüğü değeri 0.80’den büyük olduğu için Cohen’in

sınıflandırmasına göre geniş düzeyde bir etkiye sahip olduğu belirlenmiştir (Cohen, 1988).

Bu durumda cinsiyetin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir. (SMD: -1.269, %95 CI: -1.821, -0.718, Z= -4.509, p = 0.000, I²= %99; Şekil 4.2) Ulaşılan sonucun p=0.00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir. Cinsiyet değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen 25 çalışmadan 13'ü ortalama etki büyüklüğünün alt ve üst sınırları içerisinde kalarak bulunan etki büyüklüğüne yakın sonuca ulaşmışken, kalan 12 çalışmada ise bu sınırların üstünde ya da altında sonuçlara ulaşılmıştır.

4.1.4.Homojenlik Testi ve Q ve I² İstatistiği Bulguları

Homojenlik testi diğer adı ile Q-istatistiği için Q=3802.583 olarak hesaplanmıştır. χ^2 tablosundan % 95 anlamlılık düzeyinde 24 serbestlik derecesi 13.848 olarak bulunmuştur. Q-istatistik değeri (Q=3802.583) 24 serbestlik derecesi ile ki-kare dağılımının kritik değerini ($\chi^2_{0.95} = 13.848$) aştığı için etki büyüklüklerinin dağılımına ait homojenliğin yokluk hipotezi sabit etkiler modelinde reddedilmiştir. Yani etki büyüklükleri dağılımının heterojen bir özelliğe sahip olduğu belirlenmiştir.

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen heterojeniteyi ortaya koyan diğer ölçüm yöntemi ise etki büyüklüklerindeki toplam varyansın ne kadarı araştırmalar arasındaki varyanstan kaynaklanıyor olduğunu açıklayan etkinin çalışma düzeyi ölçümü olan (the study-level measure of effect) I² dir. I² örnekleme hatası yerine heterojeniteden kaynaklanan etki büyüklüğü tahminlerinin değişkenlik yüzdesini belirtmektedir. I² 'nin değeri için yani çalışma yüzdesinin yorumlanmasında şu şekilde bir cetvel verilmektedir:

- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %0-40heterojenite önemli olmayabilir.
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %30-60 makul bir heterojenite
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %50-90 önemli bir heterojeniteyi
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %75-100 ise hatırı sayılır bir heterojeniteyi temsil edebilir (Bakioğlu ve Özcan, 2016).

Bu çalışmada $I^2 = 99.369$ dur ve hatırı sayılır bir heterojeniteyi göstermektedir ve buna bağlı olarak da analizlerde rastgele etkiler modeli kullanılmıştır.

4.1.5. Cinsiyet Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları

Cinsiyet değişkenine göre ortaya çıkan heterojenliğin nedenlerini ortaya koyabilmek için yapılan moderatör analizi sonuçları Tablo 4.6’de verilmiştir.

Tablo 4. 6. Cinsiyet Değişkeninin Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Üzerine Etkisine Yönelik Moderatör Sonuçları

	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Alt limit	Üst limit	p	Qb	p
Moderatör (Yayın Türü)								
Makale	14	-2.004	0.390	-2.769	-1.240	0.000		
Tez	11	-0.372	0.438	-1.230	0.487	0.396		
TOPLAM	25	-1.200	0.816	-2.800	0.400	0.142	7.750	0.005
Moderatör (Araştırmacının cinsiyeti)								
Erkek	1	-1.484	2.142	-4.352	1.385	0.311		
Kadın	21	-0.435	0.103	-1.064	0.194	0.175		
Kadın/Erkek	3	-7.602	0.772	-9.324	-5.880	0.000		
TOPLAM	25	-3.178	6.553	-8.195	1.839	0.214	58.740	0.000
Moderatör (Araştırmanın yapıldığı yer/bölge)								
Akdeniz	1	0.026	1.622	-3.153	3.205	0.987		
Doğu Anadolu	5	-0.784	0.724	-2.203	0.636	0.279		
Ege	2	-0.104	1.148	-2.353	2.146	0.928		
Güneydoğu Anadolu	1	-0.316	1.620	-3.492	2.860	0.845		
İç Anadolu	7	-0.311	0.613	-1.513	0.891	0.612		
Karadeniz	4	-5.530	0.829	-7.154	-3.905	0.000		

Marmara	5	-0.993	0.729	-2.420	0.435	0.173		
TOPLAM	25	-1.242	0.854	-2.916	0.432	0.146	31.455	0.000
Moderatör (Ölçek türü)								
AISTO	2	-0.151	1.171	-2.446	2.144	0.897		
EKYFSITO	2	-3.806	1.172	-6.103	-1.508	0.001		
EKYSITO	2	-0.841	1.169	-3.132	1.449	0.472		
ISKEBE	5	-3.962	0.754	-5.440	-2.485	0.000		
KYSITS	1	0.561	1.654	-2.681	3.802	0.735		
KYSTA	2	-0.250	1.178	-2.560	2.060	0.832		
KYSTO	1	0.839	1.651	-2.397	4.075	0.611		
NKUSTO	3	-0.680	0.954	-2.550	1.190	0.476		
SCKYSITO	1	-0.316	1.654	-3.557	2.926	0.849		
SITO	5	-0.319	0.741	-1.771	1.133	0.667		
SYTO	1	-1.144	1.656	-4.390	2.101	0.490		
TOPLAM	25	-1.046	0.639	-2.298	0.206	0.101	24.427	0.007
Moderatör (Örneklem grubu)								
Genç	10	-2.959	0.464	-3.868	-2.049	0.000		
Genç ve Yetişkin	15	-0.191	0.374	-0.924	0.542	0.610		
TOPLAM	25	-1.561	1.384	-4.273	1.151	0.259	21.570	0.000

*p < .05

Yapılan moderatör analizi sonucunda yayın türü ($p=0.005$), araştırmacının cinsiyeti ($p=0.000$), araştırmanın yapıldığı bölge ($p=0.000$), ölçek türü ($p=0.007$), örneklem grubu ($p=0.000$) moderatör değişkenlerinin etki büyüklüğünde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur ($p<.05$). Çalışmaların türüne bakıldığında makale olarak 14 çalışma olduğu ve etki büyüklüğünün $d= -2.00$ geniş düzeyde, tez olarak 11 çalışma bulunduğu ve etki büyüklüğü $d= -0.37$ küçük düzeyde etki büyüklüğü olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre erkeklerin kadına yönelik şiddet davranışlarının makale olarak yapılan çalışmalarda daha yüksek olduğu bulunmuştur.

Çalışmayı yapan araştırmacının cinsiyeti açısından bir çalışmada çalışmayı yapan kişinin erkek olduğunu ve etki büyüklüğünün $d= -1.48$ geniş düzeyde, çalışmayı yapan kişinin kadın olduğu 21 çalışma bulunmaktadır ve etki büyüklüğü $d= -0.43$ küçük düzeyde, çalışmayı yapan kişilerin erkek ve kadından oluştuğu karma grubun bulunduğu

3 çalışma bulunduğu ve etki büyüklüğünün $d = -7.60$ geniş düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre araştırmacının cinsiyeti açısından kadına yönelik şiddet tutumu kadın araştırmacıların çalışmalarında erkeklerin lehine küçük düzeyde, erkek ve erkek ile kadın araştırmacıların birlikte yapmış olduğu çalışmalarda geniş düzeyde farklılaşmaktadır.

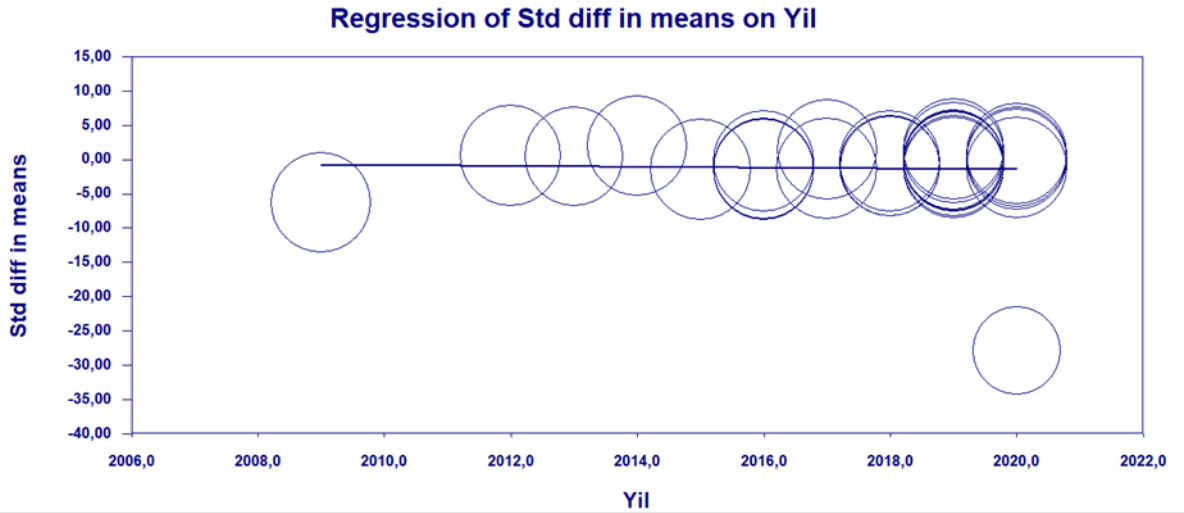
Çalışmaların yapıldığı bölgelere bakıldığında Akdeniz bölgesinde bir çalışma olduğu ve etki büyüklüğünün $d = 0.02$, Doğu Anadolu'da 5 çalışma olduğu ve etki büyüklüğünün $d = -0.78$ geniş düzeyde, Ege'de 2 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.10$ önemsiz düzeyde, Güneydoğu Anadolu'da bir çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.31$ küçük düzeyde, İç Anadolu'da 7 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.31$ küçük düzeyde, Karadeniz'de 4 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -5.53$ geniş düzeyde, Marmara'da 5 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.99$ geniş düzeyde bir etki büyüklüğüne sahip olduğu görülmektedir. Çalışmanın yapıldığı bölge açısından kadına yönelik şiddet tutumu Akdeniz bölgesinde kadınlar lehine iken, Doğu Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde erkeklerin lehine olduğu görülmektedir.

Çalışmalarda kullanılan ölçek türü açısından bakıldığında AISTO kullanılan 2 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.15$ önemsiz düzeyde, EKYFSITO 2 çalışma olduğu ve etki büyüklüğünün $d = -3.80$ geniş düzeyde, EKYSITO kullanılan 2 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -0.84$ geniş düzeyde, ISKEBE 5 çalışma ve etki büyüklüğünün $d = -3.96$ geniş düzeyde, KYSITS bir çalışma ve etki büyüklüğü $d = 0.56$ orta düzeyde etki büyüklüğü, KYSTA 2 çalışma ve etki büyüklüğü $d = -0.25$ küçük düzeyde, KYSTO 1 çalışma ve etki büyüklüğü $d = 0.83$ geniş düzeyde, NKUSTO 3 çalışma ve etki büyüklüğü $d = -0.68$ orta düzeyde, SCKYSITO 1 çalışma ve etki büyüklüğü $d = -0.31$ küçük düzeyde, SITO 5 çalışma ve etki büyüklüğü $d = -0.31$ küçük düzeyde, SYTO kullanılan bir çalışma

ve etki büyüklüğü $d = -1.14$ geniş düzeyde olarak bulunmuştur. EKYFSITO, EKYSITO, ISKEBE, KYSTO ve SYTO kullanılan ölçeklerde geniş düzeyde etki büyüklüğünde farklılık olduğu görülmektedir.

Çalışmaların yürütüldüğü örneklem grubu incelendiğinde sadece gençler üzerinde yapılan 10 çalışma yer almaktadır ve etki büyüklüğü $d = -2.95$ geniş düzeyde, genç ve yetişkinler üzerinde yapılan çalışmaların sayısı ise 15 ve etki büyüklüğü $d = -0.19$ önemsiz düzeyde olduğu görülmektedir. Bu sonuca göre gençlerin kadına yönelik şiddet tutumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur.

4.1.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Meta-regresyon Sonuçları

Şekil 4. 3. Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle cinsiyet değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları

Yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($Q = 0.38$, $df = 1$, $p = 0.5383$). Yani araştırmalara ait etki büyüklükleri açısından yıllar itibariyle kadına yönelik şiddet tutumunda kadın ve

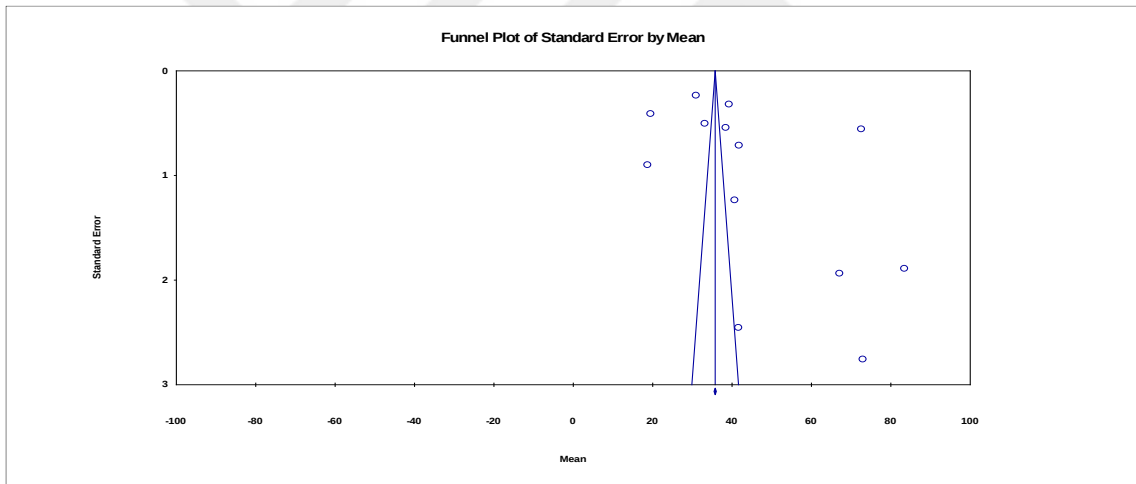
erkek arasında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür. Bu modelin açıklayıcılık yüzdesi 0.10 olarak bulunmuştur (Şekil 4.3).

4.2. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA AİLE TİPİ DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.2.1. Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada, yayın yanlılığı olup olmadığı dört araç kullanılarak belirlenmiştir:

(a) Huni saçılım grafiği, (b) Egger'in Regresyon Testi (c) Classic Fail-Safe N ve (d) Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu

Şekil 4. 4. Aile tipi değişkeni huni saçılım grafiği

Yayın yanlılığını gösteren önemli yöntemlerden biri olan huni grafiğinde (funnel plot) bu veri setinde çalışmaların huninin üst tarafında yoğunlaştığı fakat sağ tarafında dağınık bir dağılım gösterdiğini görüyoruz. Bu bize yayım yanlılığının olmadığını göstermektedir. Fakat dağılım olduğu için yayın yanlılığı için yapılan diğer testler de yapılmıştır.

Yine yayın yanlılığını değerlendirmek için kullanılan testlerden biri olan Egger'in yöntemine göre bu veri seti için kesme noktası (B0) 16.40136, % 95 güven aralığı (-9.83629 – 42.63901), $t = 1.37585$, $df = 11$ ve iki kuyruklu p değeri 0.19623'dir. Buna göre yayın yanlılığının istatistiksel olarak anlamlı olmadığı ($p = 0.19623$) belirlenmiştir (Tablo 4.7). Bu durum yayın yanlılığının olmadığını göstermektedir.

Yayın yanlılığı ile ilgili yapılan bir diğer test de hata koruma sayısı testidir (Fail Safe N). Kadına yönelik şiddet tutumunun meta analizini istatistiksel olarak anlamlı olmayan duruma getirmek için kaç tane çalışmanın analize dâhil edilmesi gerektiğini gösteren hata koruma sayısı (Fail Safe N) analizi yapılmıştır. Hata koruma sayısı 5769 olarak tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet tutumunu ile aile tipi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların analizinden oluşan bu meta-analizin bulgularının geçersiz sayılabilmesi yani çift kuyruklu p değerinin .05 i aşması için, literatürde en az 5769 adet anlamlı olmayan çalışma olması öngörülmektedir (Tablo 4.8). Bu çalışma çok yüksek bir orandır ve yayın yanlılığının olmadığını işaret edebilmektedir.

Yine yanlılıkla ilgili yapılan Begg ve Mazumdar Rank Korelasyonu analizi yapıldığında da yayın yanlılığı olmadığı görülmektedir ($p\text{-value-2-tailed} = 0.20013$) (Tablo 4.9)

Tablo 4. 7. Aile Tipi Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları

Kesme noktası	16.40136
Standart hata	11.92087
%95 alt limit (2-kuyruklu)	-9.83629
%95 üst limit (2-kuyruklu)	42.63901
T değeri	1.37585
df	11.00000
P değeri (tek kuyruklu)	0.09812
P değeri (çift kuyruklu)	0.19623

Tablo 4. 8. Aile Tipi Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları

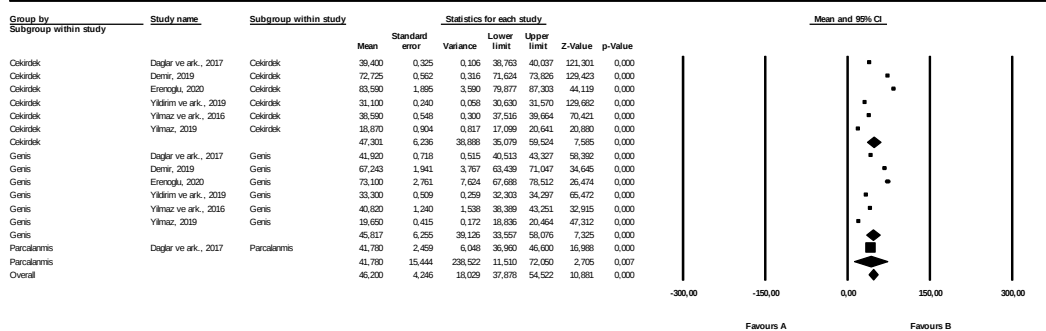
Gözlemlenen çalışmaların Z değeri	221.33217
Gözlemlenen çalışmaların P değeri	0.00000
Alfa	0.05000
Kuyruklar	2.00000
Alfa için Z	1.95996
Gözlemlenen çalışma sayısı	13.00000
P değerini alfaya getirecek eksik çalışmaların sayısı	5769.000

Tablo 4. 9. Aile Tipi Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları

Kendalls Tau	
Tau	0.26923
Tau için Z değeri	1.28119
P değeri (tek kuyruklu)	0.10006
P değeri (çift kuyruklu)	0.20013

4.2.2.Aile Tipi Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analizi Bulguları

Meta Analysis

Meta Analysis

Şekil 4. 5. Aile tipi değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği

Tablo 4. 10. Aile Tipi Değişkeni ve Alt Gruplarının Genel Etki Büyüklüğü Analizi Sonuçları

	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Alt limit	Üst limit	p
Alt grup (aile tipi)						
Çekirdek	6	47.301	6.236	35.079	59.524	0.000
Geniş	6	45.817	6.255	33.557	58.076	0.000
Parçalanmış	1	41.780	15.444	11.510	72.050	0.007
TOPLAM		46.200	4.246	37.878	54.522	0.000

Bu meta-analizde incelenen araştırmalarda yer alan kadına yönelik şiddet tutumu aile tipi açısından ölçek puan ortalama ve standart hatalarının (SE) çekirdek, geniş ve parçalanmış aile alt gruplarına göre dağılımı incelenmiştir. Yapılan meta-analiz de, çekirdek aile grubunun ölçek puan ortalamalarının $47.301 \pm 6,236$ (Min-Max: 35,079-59,524), geniş aile grubunun puan ortalamalarının $45,817 \pm 6,255$ (Min-Max: 33,557-58,076) ve parçalanmış aile grubunun ölçek puan ortalamalarının $41.780 \pm 15,444$ (Min-Max: 11,510-72,050) olduğu belirlenmiştir. Parçalanmış aile yapısını ele alan bir çalışma vardır.

4.2.3. Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları

Aile tipi değişkenine ilişkin etki büyüklüğü meta analizinin sabit ve rastgele etkiler modeline göre birleştirilmiş bulguları Tablo 4.5'te verilmiştir.

Tablo 4. 11. Aile Tipine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi

Model	Etki büyüklüğü ve 95% güven aralığı						Homojenlik			
	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Varyans	Alt sınır	Üst sınır	Z değeri	Q-değeri	df (Q)	I ²
Sabit etkiler	13	35.743	0.145	0.021	35.459	36.027	246.813	7914.108	12	99.848
Rastgele etkiler	13	46.187	4.025	16.197	38.299	54.075	11.476			

Aile tipi değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmalara ait etki büyüklüğü değerlerinin rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri 46.18 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.11). Hesaplamalar doğrultusunda meta-analize dâhil edilen çalışmadaki veriler, rastgele etkiler modeline göre kadına yönelik şiddet tutumunun üzerinde aile tipi değişkeninin geniş düzeyde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Rastgele etki modelindeki ortalama etki büyüklüğünün Cohen d ye göre - Etki Derecesi $< 0,20 \rightarrow$ Önemsiz Düzeyde Etki Büyüklüğünü, $0,80 \leq$ Etki Derecesi $\rightarrow$ Geniş Düzeyde etki büyüklüğünü gösterir (Cohen, 1988).

Bu durumda aile tipinin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir. (SMD: 46.18, %95 CI: 38.29-54.07, Z= 11.476, p = 0.000, I²= %99) Ulaşılan sonucun p=0.00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

4.2.4.Homojenlik Testi I² İstatistiği Bulguları

Heterojeniteyi ortaya koyan ölçüm yöntemlerinden biri olan ve etki büyüklüklerindeki toplam varyansın ne kadarı araştırmalar arasındaki varyanstan kaynaklanıyor olduğunu açıklayan etkinin çalışma düzeyi ölçümü olan (the study-level measure of effect) I² dir. I² örnekleme hatası yerine heterojenite den kaynaklanan etki büyüklüğü tahminlerinin değişkenlik yüzdesini belirtmektedir. I² 'nin değeri için yani çalışma yüzdesinin yorumlanmasında şu şekilde bir cetvel verilmektedir:

- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %0-40heterojenite önemli olmayabilir.
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %30-60 makul bir heterojenite
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %50-90 önemli bir heterojeniteyi

- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %75-100 ise hatırı sayılır bir heterojeniteyi temsil edebilir (Bakioğlu ve Özcan, 2016).

Bu çalışmada $I^2 = 99.848$ tir ve hatırı sayılır bir heterojeniteyi göstermektedir ve buna bağlı olarak da analizlerde rastgele etkiler modeli kullanılmıştır.

4.2.5. Aile Tipi Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları

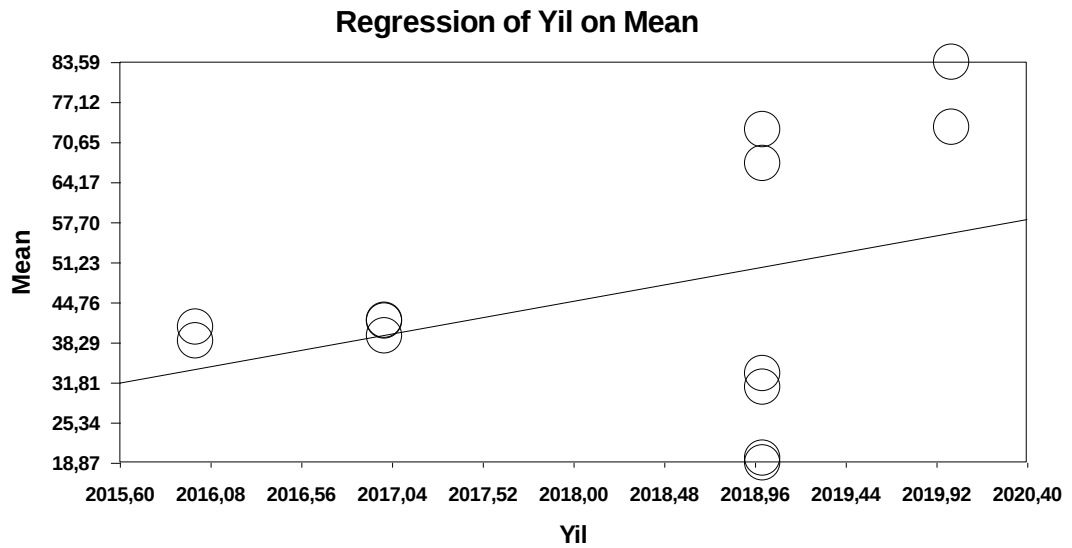
Aile tipi değişkenine göre ortaya çıkan heterojenliğin nedenlerini ortaya koyabilmek için yapılan moderatör analizi sonuçları Tablo 4.12’de verilmiştir.

Tablo 4. 12. Aile Tipi Değişkeninin Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Üzerine Etkisine Yönelik Moderatör Sonuçları

	Çalışm a sayısı	Etki Büyük lüğü	Standart hata	Alt limit	Üst limit	p	Qb	p
Moderatör (Yayın Türü)								
Makale	9	46.944	5.256	36.643	57.245	0.000		
Tez	4	44.553	7.869	29.131	59.975	0.000		
TOPLAM	13	46.206	4.370	37.640	54.772	0.000	0.064	0.801
Moderatör (Araştırmanın yapıldığı yer/bölge)								
Akdeniz	2	78.720	3.745	71.380	86.060	0.000		
Doğu Anadolu	7	37.985	1.840	34.379	41.592	0.000		
İç Anadolu	2	19.265	3.397	12.608	25.923	0.000		
Marmara	2	70.176	3.501	63.315	77.037	0.000		
TOPLAM	13	51.459	12.417	27.122	75.796	0.000	204.67 9	0.000
Moderatör (Ölçek türü)								
AISTO	2	32.169	1.341	29.542	34.797	0.000		
ISKEBE	4	74.009	1.252	71.555	76.463	0.000		
SITO	5	40.263	0.950	38.402	42.124	0.000		
SYTO	2	19.292	1.398	16.553	22.031	0.000		
TOPLAM	13	41.438	10.962	19.954	62.923	0.000	973.86 1	0.000
Moderatör (Örneklem grubu)								
Genç	7	34.410	6.221	22.216	46.603	0.000		
Genç ve Yetişkin	6	60.051	6.735	46.851	73.251	0.000		
TOPLAM	13	47.101	12.820	21.974	72.228	0.000	7.822	0.005

Yapılan moderatör analizi sonucunda araştırmanın yapıldığı bölge ($p=0.000$), ölçek türü ($p=0.000$) ve örneklem grubu ($p=0.005$) moderatör değişkenlerinin etki büyüklüğünde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur ($p<.05$). Araştırmaların yapıldığı bölgeler açısından incelendiğinde Akdeniz bölgesinde özellikle kadına yönelik şiddet tutumunda aile tipi değişkeni açısından yüksek bir etki olduğu görülmektedir. Kullanılan ölçek türleri açısından ise en fazla etkinin İSKEBE ölçeğinden kaynaklandığı görülmektedir. Örneklem grubunda ise genç ve yetişkin bireylerin yer aldığı grup etki büyüklüğü açısından farklılaşmaktadır.

4.2.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Meta-regresyon Sonuçları

Şekil 4. 6 . Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle aile tipi değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları

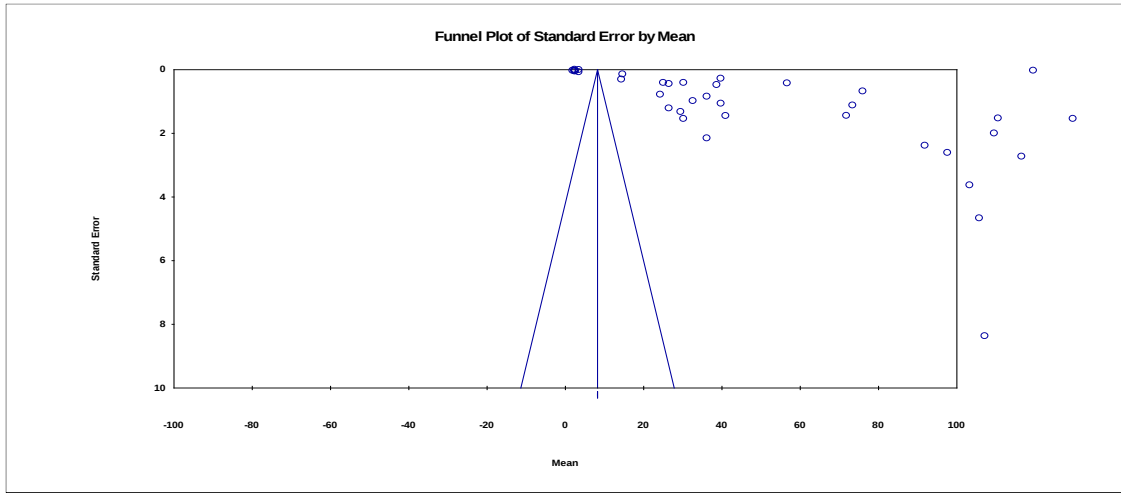
Yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($Q = 2.93$, $df = 1$, $p = 0.086$). Yani araştırmalara ait etki büyüklükleri açısından yıllar itibariyle kadına yönelik şiddet tutumunda aile tipleri arasında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür (Şekil 4.6).

4.3. KADINA YÖNELİK ŞİDDET TUTUMUNDA EĞİTİM DÜZEYİ DEĞİŞKENİNİN ETKİSİNE İLİŞKİN BULGULAR

4.3.1. Yayın Yanlılığına İlişkin Bulgular

Bu çalışmada, yayın yanlılığı olup olmadığı dört araç kullanılarak belirlenmiştir:

(a) Huni saçılım grafiği, (b) Egger'in Regresyon Testi (c) Classic Fail-Safe N ve (d) Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu

Şekil 4. 7. Eğitim düzeyi değişkeni huni saçılım grafiği

Yayın yanlılığını gösteren önemli yöntemlerden biri olan huni grafiğinde (funnel plot) bu veri setinde çalışmaların huninin üst tarafında yoğunlaştığını fakat dağılım olduğunu görüyoruz. Bu yüzden yayın yanlılığı için yapılan diğer testler de yapılmıştır.

Yine yayın yanlılığını değerlendirmek için kullanılan testlerden biri olan Egger'in yöntemine göre bu veri seti için kesme noktası (B0) 89.21608 % 95 güven aralığı (-87.04026 – 265.47242), $t = 1.02758$, $df = 35$ ve iki kuyruklu p değeri 0.31119'dir. Buna göre yayın yanlılığının ($p = 0.31119$) olmadığı belirlenmiştir (Tablo 4.13).

Yayın yanlılığı ile ilgili yapılan bir diğer test de hata koruma sayısı testidir (Fail Safe N). Kadına yönelik şiddet tutumunun meta-analizini istatistiksel olarak anlamlı olmayan duruma getirmek için kaç tane çalışmanın analize dâhil edilmesi gerektiğini gösteren hata koruma sayısı (Fail Safe N) analizi yapılmıştır. Hata koruma sayısı 7034108 olarak tespit edilmiştir. Kadına yönelik şiddet tutumunu ile aile tipi arasındaki ilişkiyi inceleyen çalışmaların analizinden oluşan bu meta-analizin bulgularının geçersiz sayılabilmesi yani çift kuyruklu p değerinin .05 i aşması için, literatürde en az 7034108 adet anlamlı olmayan çalışma olması öngörülmektedir (Tablo 4.14).

Yine yanlılıkla ilgili yapılan Begg ve Mazumdar Rank Korelasyonu analizi yapıldığında da yayın yanlılığı olmadığı tespit edilmiştir (p-value-2-tailed= 0.32663) (Tablo 4.15).

Tablo 4. 13. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Egger'in Regresyon Testi Analizi Bulguları

Kesme noktası	89.21608
Standart hata	86.82117
%95 alt limit (2-kuyruklu)	-87.04026
%95 üst limit (2-kuyruklu)	265.47242
T değeri	1.02758
df	35.00000
P değeri (tek kuyruklu)	0.15560
P değeri (çift kuyruklu)	0.31119

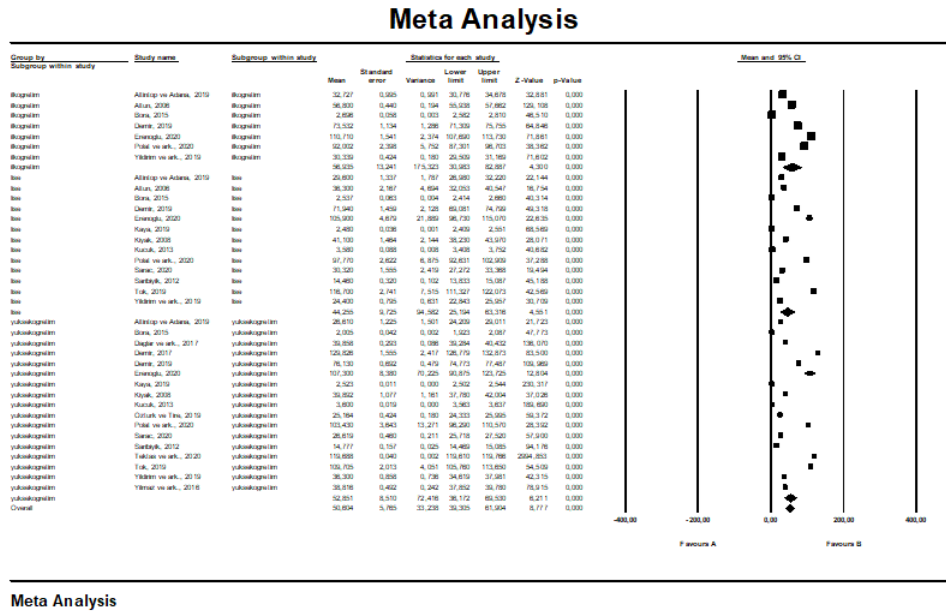
Tablo 4. 14. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Classic Fail-Safe N Testi Analizi Bulguları

Gözlemlenen çalışmaların Z değeri	854.58030
Gözlemlenen çalışmaların P değeri	0.00000
Alfa	0.05000
Kuyruklar	2.00000
Alfa için Z	1.95996
Gözlemlenen çalışma sayısı	37.00000
P değerini alfaya getirecek eksik çalışmaların sayısı	7034108.00

Tablo 4. 15. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Bagg and Mazumdar Sıra Korelasyonu Testi Analizi Bulguları

Kendalls Tau	
Tau	0.11261
Tau için Z değeri	0.98092
P değeri (tek kuyruklu)	0.16332
P değeri (çift kuyruklu)	0.32663

4.3.2. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Etki Büyüklüğü Analiz Bulguları

Şekil 4. 8. Eğitim değişkenine göre çalışmaların etki büyüklükleri orman grafiği

Tablo 4. 16. Eğitim Düzeyi Değişkeni ve Alt Gruplarının Genel Etki Büyüklüğü Analizi Sonuçları

	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Alt limit	Üst limit	p
Alt grup (eğitim)						
İlköğretim	7	56.935	13.241	30.983	82.887	0.000
lise	13	44.255	9.725	25.194	63.316	0.000
yükseköğretim	17	52.851	8.510	36.172	69.530	0.000
TOPLAM		50.604	5.765	39.305	61.904	0.000

Bu sistematik derleme ve meta-analizde incelenen araştırmalarda yer alan kadına yönelik şiddet tutumu ölçek puan ortalama ve standart hatalarının (SE) ilköğretim, lise ve üniversite alt gruplarına göre dağılımı incelenmiştir. Yapılan meta-analizde, ilköğretim grubunun ölçek puan ortalamalarının 56.935 ± 13.241 (Min-Max: 30.983-82.887), lise grubunun puan ortalamalarının 44.255 ± 9.725 (Min-Max: 25.194-63.316) ve yükseköğretim grubunun ölçek puan ortalamalarının 52.851 ± 8.510 (Min-Max: 36.172-69.530) olduğu bulunmuştur. Her üç grup içinde I^2 değerleri %100 olarak saptanmıştır (Şekil 4.3).

4.3.3. Çalışmaların Etki Büyüklükleri ve Heterojenlik Testi Sonuçları

Eğitim düzeyi değişkenine ilişkin etki büyüklüğü meta-analizin sabit ve rastgele etkiler modeline göre birleştirilmiş bulguları Tablo 4.17’de verilmiştir.

Tablo 4. 17. Eğitim Düzeyine İlişkin Etki Büyüklüğü Meta Analizinin Sabit ve Rastgele Etkiler Modeline Göre Birleştirilmiş Bulguları ve Homojenlik Testi

Model	Etki büyüklüğü ve 95% güven aralığı						Homojenlik			
	Çalışm a sayısı	Etki Büyüklüğ ü	Standart hata	Varyan s	Alt sınır	Üst sınır	Z değeri	Q- değeri	df (Q)	I^2
Sabit etkiler	37	8.208	0.008	0.00	8.192	8.225	965.8	824956	36	100
Rastgele etkiler	37	50.572	5.235	27.40	40.31	60.83	9.66			

Eğitim düzeyi değişkenine göre araştırmaya dâhil edilen çalışmalara ait etki büyüklüğü değerlerinin rastgele etkiler modeline göre ortalama etki büyüklüğü değeri 50.572 olarak hesaplanmıştır (Tablo 4.17). Hesaplamalar doğrultusunda meta-analize dâhil edilen çalışmadaki veriler, rastgele etkiler modeline göre kadına yönelik şiddet tutumunun üzerinde eğitim düzeyi değişkeninin geniş düzeyde bir etkisi olduğunu göstermektedir. Rastgele etki modelindeki ortalama etki büyüklüğünün Cohen d ye göre

- Etki Derecesi $< 0,20 \rightarrow$ Önemsiz Düzeyde Etki Büyüklüğünü, $0,80 \leq$ Etki Derecesi $\rightarrow$ Geniş Düzeyde etki büyüklüğünü gösterir (Cohen, 1988).

Bu durumda eğitim düzeyinin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu söylenebilir. (SMD: 50.572, %95 CI: 40.31-60.83, Z= 9.66, p = 0.000, I²= %100) Ulaşılan sonucun p=0.00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

4.3.4.Homojenlik Testi ve I² İstatistiği Bulguları

Q istatistiğinin bir tamamlayıcısı olarak geliştirilen heterojeniteyi ortaya koyan diğer ölçüm yöntemi ise etki büyüklüklerindeki toplam varyansın ne kadarı araştırmalar arasındaki varyans tan kaynaklanıyor olduğunu açıklayan etkinin çalışma düzeyi ölçümü olan (the study-level measure of effect) I² dir. I² örnekleme hatası yerine heterojenite den kaynaklanan etki büyüklüğü tahminlerinin değişkenlik yüzdesini belirtmektedir. I² ‘nin değeri için yani çalışma yüzdesinin yorumlanmasında şu şekilde bir cetvel verilmektedir:

- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %0-40heterojenite önemli olmayabilir.
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %30-60 makul bir heterojenite
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %50-90 önemli bir heterojeniteyi
- Çalışma değişikliği yüzdesi değeri %75-100 ise hatırı sayılır bir heterojeniteyi temsil edebilir (Bakioğlu ve Özcan, 2016).

Bu çalışmada I² =100 dur ve hatırı sayılır bir heterojeniteyi göstermektedir ve buna bağlı olarak da analizlerde rastgele etkiler modeli kullanılmıştır.

4.3.5. Eğitim Düzeyi Değişkenine Göre Moderatör Analizi Sonuçları

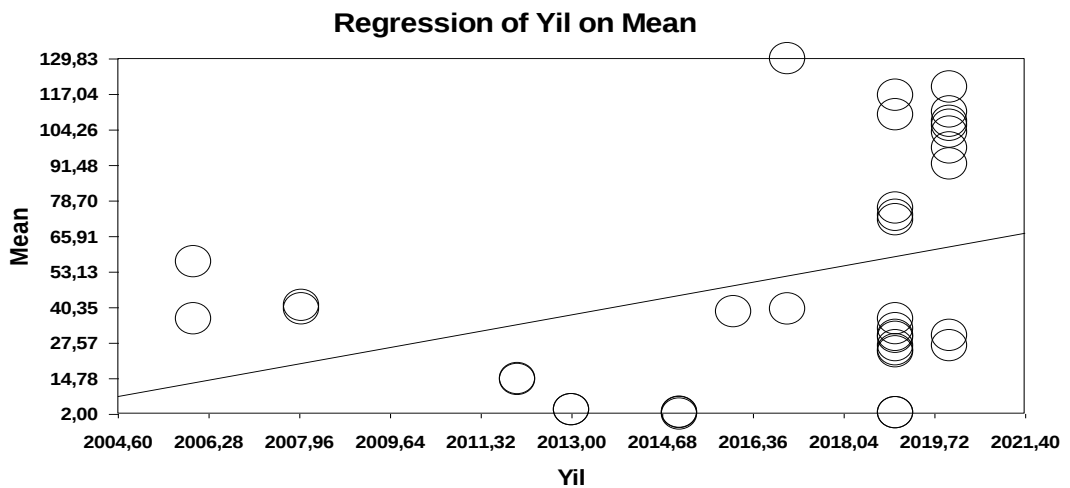
Tablo 4. 18. Eğitim Düzeyi Değişkeninin Kadına Yönelik Şiddet Tutumu Üzerine Etkisine Yönelik Moderatör Sonuçları

	Çalışma sayısı	Etki Büyüklüğü	Standart hata	Alt limit	Üst limit	p	Qb	p
Moderatör (Yayın Türü)								
Makale	16	59.622	1.652	56.384	62.861	0.000		
Tez	21	39.562	1.383	36.851	42.274	0.000		
TOPLAM	37	49.572	10.030	29.914	69.230	0.000	86.647	0.000
Moderatör (Araştırmacının cinsiyeti)								
Erkek	5	12.382	1.932	8.596	16.169	0.000		
Kadın	28	51.596	0.865	49.902	53.291	0.000		
Kadın/Erkek	4	53.469	2.192	49.172	57.766	0.000		
TOPLAM	37	39.165	12.495	14.675	63.654	0.002	356.256	0.000
Moderatör (Araştırmanın yapıldığı yer/bölge)								
Akdeniz	3	109.066	2.990	103.205	114.926	0.000		
Doğu Anadolu	8	27.957	1.233	25.540	30.374	0.000		
Ege	5	36.858	1.648	33.628	40.087	0.000		
Güneydoğu Anadolu	7	40.977	1.458	38.119	43.836	0.000		
İç Anadolu	2	40.474	2.601	35.376	45.572	0.000		
Karadeniz	3	115.754	2.246	111.353	120.156	0.000		
Marmara	9	37.801	1.180	35.488	40.114	0.000		
TOPLAM	37	58.332	10.683	37.394	79.270	0.000	1714.708	0.000
Moderatör (Ölçek türü)								
AISTO	3	29.766	1.254	27.308	32.223	0.000		
AISYTO	3	30.296	1.127	28.087	32.506	0.000		
EDITO	2	40.436	1.568	37.363	43.509	0.000		
EKYSITO	3	2.413	1.051	0.352	4.473	0.022		
ISKEBE	13	98.993	0.732	97.559	100.428	0.000		
KYSITO	2	50.556	1.562	47.495	53.617	0.000		
KYSITS	2	14.620	1.299	12.074	17.167	0.000		
KYSTA	2	3.590	1.288	1.066	6.114	0.005		
NKUSTO	1	25.164	1.869	21.501	28.827	0.000		
SCKYSITO	2	2.502	1.287	-0.022	5.025	0.052		
SITO	4	34.331	0.984	32.403	36.259	0.000		
TOPLAM	37	30.246	11.324	8.052	52.439	0.008	10085.846	0.000
Moderatör (Örneklem grubu)								
Genç	4	77.283	2.381	72.616	81.949	0.000		

Genç ve Yetişkin	33	42.495	0.863	40.804	44.186	0.000		
TOPLAM	37	59.818	17.394	25.727	93.909	0.001	188.678	0.000

Yapılan moderatör analizi sonucunda yayın türü ($p=0.000$), araştırmacının cinsiyeti ($p=0.000$), araştırmanın yapıldığı bölge ($p=0.000$), ölçek türü ($p=0.000$) ve örneklem grubu ($p=0.000$) moderatör değişkenlerinin etki büyüklüğünde istatistiksel olarak anlamlı düzeyde farklılaşma bulunmuştur ($p<.05$). Eğitim düzeyi değişkeni açısından yayın türü makale olan çalışmaların etki büyüklüğü daha yüksek görülmektedir. Araştırmacılar arasında kadınların yer alması çalışmadaki etkiyi oluşturmaktadır. Ayrıca araştırmaların yapıldığı bölgeler açısından incelendiğinde Karadeniz bölgesinde özellikle kadına yönelik şiddet tutumunda eğitim değişkeni açısından yüksek bir etki olduğu görülmektedir. Kullanılan ölçek türleri açısından ise en fazla etkinin İSKEBE ölçeğinden kaynaklandığı görülmektedir. Örneklem grubu açısından bakıldığında ise gençlerin olduğu grup yüksek etkiyi oluşturmaktadır.

4.3.6. Araştırmanın Yapıldığı Yıllar İtibariyle Etki Büyüklükleri Meta-regresyon Sonuçları

Şekil 4. 9. Araştırmanın yapıldığı yıllar itibariyle eğitim düzeyi değişkenine ait etki büyüklükleri meta-regresyon sonuçları

Yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunun istatistiksel olarak anlamlı olduğu saptanmıştır ($Q = 4.48$, $df = 1$, $p = 0.034$). Yani araştırmalara ait etki büyüklükleri açısından yıllar itibariyle kadına yönelik şiddet tutumu ile eğitim düzeyi arasında bir farklılaşma olduğu görölmüştür (şekil 4.9).

TARTIŞMA

Araştırmamızda kadına yönelik şiddet tutumunu etkileyebilecek cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi değişkenlerinin meta-analiz yöntemiyle etki büyüklükleri incelenmiş, moderatör değişken analizleri ve meta-regresyon yapılmıştır.

Cinsiyet Değişkeni

Meta-analiz kapsamında, yer alan araştırmalardan bu çalışmada cinsiyet değişkeni ile kadına yönelik şiddet tutumunu inceleyen 25 araştırma incelenmiştir (Aktaş, 2016; Altıntop ve Adana,2019; Bora,2015; Bulut,2016; Bulut ve Yıldırım, 2018; Çalık,2018; Çalıkoğlu ve ark 2018; Dağlar ve ark. 2017; Demir, 2017; Demir, 2019; Erenoğlu, 2020; Kaplan ve ark. 2014; Kaya, 2019; Keleşoğlu ve Esen, 2020; Kocaman, 2019 ; Kula, 2009; Küçük, 2013; Öztürk ve Tire, 2019; Sarıbiyık,2012; Taher,2020; Tektaş ve ark. 2020; Tok, 2019; Yılmaz ve ark. 2016; Yılmaz, 2019; Yılmaz ve Yüksel, 2020) Analize dâhil edilen 25 çalışmanın rastgele etki modeline göre etki büyüklüğü $d=-1.26$ olup, Cohen'e (1988) göre araştırmalar geniş düzeyde bir etki büyüklüğüne ve istatistiksel anlamlılığa sahiptir. Etkinin kontrol grubu lehine olduğu bulunmuştur. Yani meta-analize dâhil edilen çalışmalarda erkeklerin kadına yönelik şiddet konusunda geleneksel tutumlarının daha yüksek olduğunu görmekteyiz. Benzer şekilde literatürde bizim araştırmamızdaki sonucu destekler şekilde kadına yönelik şiddet tutumunun genellikle erkeler tarafından olduğunu görmekteyiz (Flood ve Pease, 2009; Aşkın ve Aşkın, 2017; Gencer ve ark., 2019; Dikmen ve Marakoğlu, 2019). Avrupa birliği ülkelerinde yapılan bir araştırma sonucuna göre şiddete maruz kalan kadınların %43'ü eşi ya da eski eşlerinden şiddet gördüklerini söylemiş (EU, 2014), Dünya Sağlık Örgütü verilerine göre de küresel olarak tüm kadın ölümlerinin %38'i yakın partneri tarafından işlenmiştir (WHO, 2018).Yine Türkiye de

yapılan bir araştırma sonucuna göre araştırmaya katılan kadınların son eşleri ya da birlikte oldukları erkeklerin yüzde 34'ü fiziksel şiddet, yüzde 11'i cinsel şiddet uygulamıştır (HÜ, 2014). Bunun tersi olarak bazı çalışmalarda da kadınların şiddet tutumlarının erkeğe göre daha yüksek olduğunu görmekteyiz (Taher, 2019).

Erkeklerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının yüksek olması ve toplumsal cinsiyet rollerine ilişkin daha geleneksel bir tutuma sahip olmaları, toplumun erkeğe yüklemiş olduğu rollerle, kızların ve erkeklerin yetiştirme biçimlerinin birbirinden farklı olması ile açıklanabilir. Ülkemizde kadının konumu dikkate alındığında erkeklerin kadına yönelik şiddete ilişkin tutumunun kadınlara göre daha geleneksel olması şiddet davranışlarının ve düşüncelerinin daha yüksek olduğunu gösterebilmektedir. Erkeklerle daha güçlü, baskın, otorite figürü olarak bakılırken kadınlara naif, kırılgan, korunmaya muhtaç, itaatkâr rolü yüklenmesi bütün bu bakış açısını desteklemektedir. Buna bağlı olarak araştırmalardaki farklılıklar kadınların bu davranışlara boyun eğme ya da karşı çıkma tutumları, şiddet algılarına göre değişebilmektedir (Demirbilek, 2007; Power, 2010; Belek, 2015). Ayrıca kadınların eğitim seviyelerinin yükselmesi, geleneksel aile yapısının bazı bölgelerde özellikle değişmesi, göçler ile birlikte kültürel yapıdaki değişiklikler kadının maruz kaldığı şiddetin tipini de değiştirmektedir.

Moderatör analizlerinde araştırmacının cinsiyeti açısından kadına yönelik şiddet tutumu kadın araştırmacıların çalışmalarında erkeklerin lehine küçük düzeyde, erkek ve erkek ile kadın araştırmacıların birlikte yapmış olduğu çalışmalarda geniş düzeyde farklılaşmaktadır. Literatürde bu duruma yönelik bir araştırma bulunmamakla birlikte bu durumu erkeklerin hemcinsleri ile iletişime geçerken ya da araştırma soruları hazırlanırken şiddete karşı olan tutumlarının araştırmacının sonuçlarına az da olsa yansımış olabileceği düşünülmektedir.

Yapılan moderatör değişken analizi sonuçlarında araştırmanın yapıldığı bölgeler açısından kadına yönelik şiddet tutumu Akdeniz bölgesinde kadınlar lehine iken, Doğu Anadolu, Ege, Güneydoğu Anadolu, İç Anadolu, Karadeniz ve Marmara bölgelerinde erkeklerin lehine olduğu görülmektedir. Bölgeler arasındaki şiddet tutumunu etkileyen aktörlerden biri olarak aile yapısı ve kadının ekonomik gücü, eğitim düzeyi sayılabilir. Cinsel kimlik ilk çocukluk yıllarından itibaren anne baba öğretmenler çocuğun sosyal çevresi ve medya tarafından oluşturulmaktadır (Demirbilek, 2007). Sosyalleşme sürecindeki farklılıklar ise şiddet algısı içselleştirilmekte ve sorun olarak algılanmamakta ya da aile içinde kalması gereken bir konu olarak ele alınmaktadır. Şiddetin tutumunun fazla olduğu bölgelerdeki aile yapısına bakıldığında kadına yüklenen rollerin cinsiyetçi bir tutum sergilediği kadının ekonomik gücünün olmaması gibi sebeplerle boşanma oranlarının bile düşük olduğu boşanan bireylerin ise gerekçe olarak en fazla şiddeti ifade ettikleri görülmektedir (Başkaya ve Ünal, 2017).

Moderatör değişken analizlerinde kullanılan ölçek türünün etkili bir moderatör olduğu EKYFSITO, EKYSITO, ISKEBE, KYSTO ve SYTO gibi ölçeklerde geniş düzeyde etki büyüklüğünde farklılık olduğu görülmektedir. Literatürde araştırmalarda ölçek türünün etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ölçeklerin uygulandığı örneklem grupları ve uygulanan bölgelerin bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Moderatör analizlerinde yer alan örneklem grubu moderatör değişkeni sonucuna göre gençlerin kadına yönelik şiddet tutumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur. Erkeğin kadına karşı olan şiddeti özellikle yaş ilerledikçe azalmakta, daha genç yaşlarda şiddetin dışavurumu sıkça görülmektedir (Demirbilek, 2007). Özden ve Gölbaşı'nın Sağlık çalışanları ile yaptıkları bir çalışmada bizim çalışmamızı destekler nitelikte 35 yaş

üzeri katılımcıların 35 yaş altı katılımcılara göre daha eşitlikçi tutumlara sahip olduğu görülmektedir (Özden ve Gölbaşı, 2018).

Yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunun ise istatistiksel olarak anlamlı olmadığı saptanmıştır ($Q = 0.38$, $df = 1$, $p = 0.5383$). Yani araştırmalara ait etki büyüklükleri açısından yıllar itibariyle kadına yönelik şiddet tutumunda kadın ve erkek arasında bir farklılaşma olmadığı görülmüştür.

Aile Tipi Değişkeni

Bu meta-analizde incelenen araştırmalarda yer alan kadına yönelik şiddet tutumu aile tipi açısından 6 çalışma (Dağlar ve ark., 2017; Demir, 2019; Erenoğlu, 2020; Yıldırım ve ark., 2019; Yılmaz ve ark., 2016; Yılmaz, 2019) ölçek puan ortalama ve standart hatalarının (SE) çekirdek, geniş ve parçalanmış aile alt gruplarına göre dağılımı incelenmiştir. Parçalanmış aile yapısına sahip bir çalışma bulunmuştur. Ölçek puan ortalamaları dikkate alındığında çekirdek aile yapısının puan ortalamalarının (47.301) yani kadına yönelik şiddet tutumlarının daha yüksek olduğu görülmektedir. Literatürde bizim çalışmamızı destekler nitelikte çekirdek aile yapısında kadına yönelik şiddet tutumunun daha olumsuz olduğunu gösteren çalışmalar mevcuttur (Dikmen ve Marakoğlu, 2019). Tamgoç Yıldız'ın (2019) yaptığı çalışma da bizim bulgularımızın aksine geniş aile tipine sahip bireylerdeki kadına yönelik şiddet tutumunun fazla olduğu görülmektedir. Ayrıca aile tipi değişkeninin kadına yönelik şiddet tutumunda etkisinin görülmediği çalışmalarda bulunmaktadır (Erenoğlu ve Can, 2020).

Literatürdeki bu farklı sonuçlar kadına yönelik şiddet tutumuna pek çok etkenin sebep olabilmesinden kaynaklandığı düşünülmektedir. Kadının iş hayatına atılması, statüsünün değişmesi geleneksel ve geniş aile yapısının değişmesi bir anlamda kadının

özgürlüğünü artırıyor ve koruyucu bir etken gibi görülebilirken, kadının sosyal destek sistemlerinin azalmış olması, sorumluluklarının artmış olması ve erkeğin bu zor hayat şartları içerisinde paylaşımcı olmaması gibi pek çok faktörün de şiddeti tetikleyebileceği düşünülmektedir.

Yapılan moderatör analizi sonucunda araştırmanın yapıldığı bölge etkili bir moderatör değişkendir. Araştırmaların yapıldığı bölgeler açısından incelendiğinde Akdeniz bölgesinde özellikle kadına yönelik şiddet tutumunda aile tipi değişkeni açısından yüksek bir etki olduğu görülmektedir. Akdeniz bölgesinde metropol şehirlerdeki yaşam standartlarının yüksek olması eşlerin her ikisinin çalışma yaşamına dahil olmasını arttırmaktadır. Ayrıca bu bölgelerde kadınların çoğunlukla eğitim seviyeleri yada yaşam koşulları dikkate alındığında daha çağdaş yaşam tarzının benimsenmesi kadının çalışma yaşamının içinde olması gibi sebepler çekirdek aile yapısının daha fazla görülmesine sebep olabilmektedir. Bizim araştırmamız dikkate alındığında ise özellikle çekirdek aile yapısında gözlenen etkinin bu duruma bağlanabileceği düşünülmektedir.

Ölçek türü etkili diğer etkili moderatör değişkendir. Kullanılan ölçek türleri açısından ise en fazla etkinin İSKEBE ölçeğinden kaynaklandığı görülmektedir. Literatürde araştırmalarda ölçek türünün etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ölçeklerin uygulandığı örneklem grupları ve uygulanan bölgelerin bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Örneklem grubu ise bir diğer etkili moderatör değişkendir. Özellikle etkinin genç ve yetişkin bireylerin yer aldığı gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Literatürde çekirdek aile yapısına ya da geniş ile yapısına sahip genç ya da yetişkin bireylerde kadına yönelik şiddete karşı olumsuz tutum sergilediklerini gösteren pek çok çalışma mevcuttur.

Çünkü aslında kadına yönelik şiddet farklı etkenlerin bir araya gelmesi ile oluşan bir olgudur. Tek başına eğitim düzeyini arttırmak ya da gençlerde olumsuz tutum yoktur demek ne yazık ki her zaman mümkün olmamaktadır. Çalışmaların yapıldığı yıllar itibariyle yapılan metaregresyon sonucunda ise yıl değişkeninin önemli bir moderatör değişken olmadığı görülmüştür.

Eğitim Düzeyi Değişkeni

Bu meta-analizde incelenen 17 araştırmadaki (Altıntop ve Adana,2019; Altun,2006; Bora,2015; Dağlar ve ark.,2017; Demir,2019; Demir,2017; Erenoğlu,2020; Kaya,2019; Kıyak,2008; Öztürk ve Tire,2019; Polat ve ark.,2020; Saraç,2020; Sarıbiyık,2012; Tektaş ve ark.,2020; Tok,2019; Yıldırım ve ark.,2019; Yılmaz ve ark.,2016) kadına yönelik şiddet tutumu ve eğitim düzeyi değişkeni ele alındığında, kadına yönelik şiddet tutumu ölçek puan ortalamaları ilköğretim, lise ve üniversite alt gruplarına göre dağılımı incelenmiştir.

Yapılan meta-analizde, ilköğretim grubunun ölçek puan ortalamalarının 56.935 ± 13.241 (Min-Max: 30.983-82.887), lise grubunun puan ortalamalarının 44.255 ± 9.725 (Min-Max: 25.194-63.316) ve yükseköğretim grubunun ölçek puan ortalamalarının 52.851 ± 8.510 (Min-Max: 36.172-69.530) olduğu bulunmuştur. Yani ilköğretim eğitim düzeyinin kadına yönelik şiddet tutumlarının daha yüksek olduğunu bunu yükseköğretim grubunun takip ettiğini görmekteyiz.

Literatürde de eğitim düzeyi ve şiddete yönelik tutuma bakıldığında bizim araştırmamızı destekler şekilde Babahanoğlu ve ark.(2018)'ın yaptığı araştırmada şiddete uğrayan kadınların özellikle eğitim seviyesi ilkokul ve altında olan kadınların eşlerinden gördükleri şiddetten dolayı kadın sığınma evine başvurdıklarını görmekteyiz. Yıldız

Demirel (2019)'in yaptığı araştırmasında ise eğitim düzeyi arttıkça ekonomik şiddetin arttığını Kalanlar (2012)'in araştırmasında ise eğitim düzeyi ile bütün şiddet türleri arasında pozitif bir ilişki olduğunu görmekteyiz. Yapılan bazı araştırmalarda ise eğitim düzeyi arttıkça kadına yönelik şiddet tutumunun azaldığını daha çağdaş yaklaşımlar olduğunu görebiliyoruz (Kocacık ve Doğan, 2006; Babahanoğlu ve ark., 2018; Genç ve ark., 2019; Erenoğlu ve Can, 2020). Dünya genelinde ise Kanada ve Peru gibi daha cinsiyet eşitliğine sahip toplumlarda, araştırmacılar kadınların istihdamı ve eğitiminin yakın partner şiddetinin önemli caydırıcıları olduğunu bulmuşlardır (Bowlus and Seitz, 2006, Najafova, 2020). Hindistan ve Suudi Arabistan gibi ataerkil ideolojilerin egemen olduğu toplumlardan elde edilen bulgular bu bakış açısını desteklememektedir (Fageeh, 2014 ; Paul, 2016).

Literatürdeki bu durumu iki farklı şekilde ele alabiliriz. Birincisi eğitim düzeyi düşen ailelerde özellikle erkeğin eğitim seviyesinin düşük olması kadına yüklenen rolleri, bakış açısını ve kadına yönelik tutumunu etkileyerek şiddet davranışını arttırabilmektedir. Kadının eğitim düzeyinin erkekten yüksek olmasına bağlı olarak erkeğin kendini güçsüz hissetmesi benlik saygısının düşmesi kadına yönelik şiddeti arttırabilmektedir. İkincisi ise eğitim düzeyi ekonomik özgürlüğü ya da statüsü artan kadınlarda, fiziksel şiddet azalmasına rağmen özellikle daha çok ekonomik şiddete maruz kalmaktadır. Kadının iş olanaklarının az olması, yöneticilerin çoğunluğunun erkek olması ve kadına yönelik cinsiyetçi tutumlar özellikle kadının eğitim seviyesi arttıkça mobbinge yani psikolojik şiddete daha çok maruz kaldığını görebilmekteyiz.

Bu durum özellikle hem kadının hem de erkeğin eğitim seviyelerinin yükseltilmesi gerektiğini ortaya koymaktadır. Eğitim seviyesi özellikle kadının yaşadığı

şiddetin türünü ve şiddete maruz kaldığı ortamları değiştirebilmektedir. Literatürdeki bu farklı sonuçları durum ile ilişkilendirebiliriz.

Yapılan moderatör analizi sonucunda yayın türü etkili bir moderatör değişken olarak bulunmuştur. Eğitim düzeyi değişkeni açısından yayın türü makale olan çalışmaların etki büyüklüğü daha yüksek görülmektedir. Literatürde araştırmalarda yayın türünün etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu etkinin özellikle literatürde yer alan kesitsel yapılmış pek çok nicel çalışmanın etkisinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Araştırmacının cinsiyeti etkili bir diğer moderatör değişkendir. İlgi çekici bir şekilde araştırmacılar arasında kadınların yer alması çalışmadaki etkiyi oluşturmaktadır. Literatürde araştırmacının cinsiyetinin etkisine yönelik yapılmış bir çalışma bulunmamaktadır. Fakat bu sonucun eğitim düzeyi artan ve araştırma yapan kadınların kadına yönelik şiddet tutumunda, geleneksel tutum farkındalıklarının yüksek olmasının etkisinin olabileceği düşünülmektedir.

Araştırmanın yapıldığı bölge etkili bir moderatör değişkendir. Araştırmaların yapıldığı bölgeler açısından incelendiğinde Karadeniz bölgesinde özellikle kadına yönelik şiddet tutumunda eğitim değişkeni açısından yüksek bir etki olduğu görülmektedir. Karadeniz bölgesinde kadınlar çok erken yaşlarda çay, tütün tarlalarında çalışmak zorunda kalmakta ve kadınların ücretsiz iş gücü istihdamına erken yaşlarda katılması onların potansiyelleri olmasına rağmen eğitimini arttıramaması yada eğitimine yönelik çalışamamasına yol açabilmektedir. Bu açıdan bölgesel özellik katıda bulunucu bir değişken olarak karşımıza çıkabilmektedir.

Ölçek türü etkili diğer etkili moderatör değişkendir. Kullanılan ölçek türleri açısından ise en fazla etkinin İSKEBE ölçeğinden kaynaklandığı görülmektedir. Literatürde araştırmalarda ölçek türünün etkisini inceleyen bir çalışmaya rastlanmamıştır. Ölçeklerin uygulandığı örneklem grupları ve uygulanan bölgelerin bu sonucu etkilemiş olabileceği düşünülmektedir.

Diğer etkili bir moderatör değişken örneklem grubudur. Etkinin özellikle genç bireylerin yer aldığı gruptan kaynaklandığı görülmektedir. Özellikle genç bireylerde eğitim düzeyinin ya da duygu dışı durumlarının yüksek olmasının, gençlerde bu tür etkiler yaratabileceği düşünülmektedir (Bowlus and Seitz, 2006). Tabi ki yukarıda da tartışıldığı gibi genç bireylerde görülen kadına yönelik şiddet tutumu fiziksel olmasa da psikolojik ya da ekonomik olarak da görülebilmektedir. Diğer bir moderatör değişken olarak çalışmaların yapıldığı yıllar itibariyle yapılan meta-regresyon sonucunda ise bir etkinin olduğu görülmektedir. Özellikle son yıllarda görülen bu etki ile yıl değişkeninin kadına yönelik şiddet tutumunu değerlendirme de etkili bir değişken olarak bundan sonraki çalışmalarda incelenebileceği düşünülmektedir.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Literatür incelendiğinde Türkiye de ve pek çok ülkede kadına yönelik şiddet tutumunu değerlendiren çalışmalar yapılmıştır. Bu çalışma kapsamına örnekleme Türkiye olan çalışmalar dâhil edilmiştir. Bu araştırmalar sonucunda, istatistiksel açıdan anlamlı ve anlamlı olmayan, bağımsız değişkenlerin alt grupları açısından farklı bulguları gösteren verilere ulaşılmıştır. Tüm bu çalışmaların sonuçlarını sentezlemek ve kadına yönelik şiddet tutumuna farklı değişkenlerin etkisini inceleyen yeni araştırmalara yol gösterebilmek amacıyla bu meta-analize ihtiyaç duyulmuştur. Kadına yönelik şiddet tutumuna çeşitli değişkenlerin (cinsiyet, aile tipi ve eğitim düzeyi) etkisinin meta-analiz yöntemiyle değerlendirildiği bu çalışmada konu ile ilgili 42.783 çalışmaya ulaşılmıştır. Dâhil edilme kriterlerine uyan 30 çalışma ile meta-analiz yapılmıştır.

- ✓ Analize dâhil edilen çalışmaların örneklem sayıları 144 ile 1389 arasında değişmektedir.
- ✓ Yanlılıkla ilgili yapılan analizlerde yayın yanlılığı tespit edilmemiştir.
- ✓ Analize dâhil edilen çalışmalar kesitsel araştırma deseninde olup, 16 tanesi araştırma makalesi türünde yazılmıştır.
- ✓ Analize dâhil edilen çalışmaların sekiz tanesi İç Anadolu bölgesinde, altı tanesi Doğu Anadolu Bölgesinde yapılmıştır.
- ✓ İSKEBE Kadına Yönelik Şiddet Tutum Ölçeği ve Şiddete İlişkin Tutum Ölçeği (ŞİTO) en çok kullanılan ölçüm araçları olduğu tespit edilmiştir.
- ✓ Cinsiyetin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. (SMD: -1.269, %95 CI: -1.821, -0.718, Z= -4.509, p = 0.000, I2= %99). Ulaşılan sonucun p=0,00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.

- ✓ Cinsiyet değişkeni ile ilgili yapılan 25 araştırma, % 95 anlamlılık düzeyinde 24 serbestlik derecesi 13,848 olarak bulunmuştur, cinsiyetin kadına yönelik şiddet tutumuna genel etkisinin (EB=-1.26) geniş düzeyde olduğu görülmektedir.
- ✓ Cinsiyet değişkeninin değerlendirildiği meta-analizde, yayın türü, araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge , ölçek türü , örneklem grubu önemli moderatörlerdir.
- ✓ Cinsiyet değişkeninde yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunda ise yayın yılının önemli bir moderatör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Aile tipi değişkeni için yanlılıkla ilgili yapılan analizlerde yayın yanlılığı tespit edilmemiştir
- ✓ Aile tipinin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu saptanmıştır. (SMD: 46.18, %95 CI: 38.29-54.07, Z= 11.476, p = 0.000, I2= %99) Ulaşılan sonucun p=0.00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Aile tipi değişkeni alt gruplarından çekirdek aile tipi ve geniş aile tipi kadına yönelik şiddet tutum puan ortalamaları birbirine yakınlık gösterirken (çekirdek aile=47.301; geniş=45.817) parçalanmış aile yapısına ele alan bir çalışmaya ulaşılmıştır.
- ✓ Aile tipi değişkenine yönelik yapılan moderatör analizi sonucunda araştırmanın yapıldığı bölge, ölçek türü ve örneklem grubu önemli moderatör değişkenlerdir.
- ✓ Aile tipi değişkeninde yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunda ise yayın yılının önemli bir moderatör olmadığı sonucuna ulaşılmıştır.
- ✓ Eğitim düzeyi değişkeni için yanlılıkla ilgili yapılan analizlerde yayın yanlılığı tespit edilmemiştir

- ✓ Eğitim düzeyinin, kadına yönelik şiddet tutumu üzerinde etkili bir değişken olduğu bulunmuştur. (SMD: 50.572, %95 CI: 40.31-60.83, Z= 9.66, p = 0.000, I²= %100) Ulaşılan sonucun p=0.00 ile istatistiksel anlamlılığa sahip olduğu belirlenmiştir.
- ✓ Eğitim düzeyi değişkeni alt gruplarından ilköğretim düzeyi kadına yönelik şiddet tutumu puan ortalamaları 56.935 iken lise 44.255, yükseköğretim 52.851 dir. Eğitim düzeyi düşük olanlarda kadına yönelik şiddet geleneksel tutumunun daha yüksek olduğu bulunmuştur.
- ✓ Eğitim düzeyi ile ilgili yapılan moderatör analizi sonucunda yayın türü, araştırmacının cinsiyeti, araştırmanın yapıldığı bölge, ölçek türü ve örneklem grubu önemli moderatör değişkenler olarak bulunmuştur.
- ✓ Eğitim düzeyi değişkeninde yayın yılı moderatör değişkeni ile yapılan meta-regresyon sonucunda ise yayın yılının önemli bir moderatör olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

✓ **Öneriler**

- ✓ Literatür incelemesinde kadına yönelik şiddet tutumu ile ilgili yoğunluklu olarak bölgesel ve belli zaman dilimleri arasında yapılmış kesitsel çalışmaların yapıldığı görülmektedir. Türkiye geneli profili değerlendiren çalışmaların yapılması,
- ✓ Farklı yaş gruplarına yönelik şiddet tutumunu değerlendiren çalışmaların artırılması,
- ✓ Farklı bölgelerde yapılan kadına yönelik şiddet tutumu çalışmalarının sonuçlarının son yıllarda yaşanan göç olaylarına bağlı olarak değişmiş olabileceği için tekrar edilmesi,

- ✓ Toplumun kadına yönelik şiddet tutumunu değiştirmeye yönelik önleme çalışmalarının artırılması,
 - Çocukların şiddetten uzak büyümeleri için toplumsal düzenlemelerin artırılması,
 - Şiddetle mücadelede bireysel, kurumsal ve toplumsal düzeyde tüm paydaşlara toplumsal cinsiyet eşitliği, kadına yönelik şiddet farkındalığı eğitimi verilerek şiddeti önlemeye yönelik müdahalelerin artırılması
 - Özellikle kadın istihdamının artırılması ve eğitim seviyesinin artırılmasına yönelik uygulamaların olması
 - Yasa koyucuların bu konu üzerinde daha etkili çözüm yolu bulmaları
- ✓ Kadına yönelik şiddet tutumunu etkileyen değişkenlere yönelik meta-analiz çalışmalarının artırılması önerilmektedir.

KAYNAKLAR

Yıldız imi () ile işaretlenmiş kaynaklar, meta-analize dâhil edilen çalışmaları göstermektedir.*

- Acar, F. (2014), Kadına Yönelik Şiddet ve Ev İçi Şiddet: CEDAW'dan İstanbul Sözleşmesi'ne, 1.Baskı, Savaş Yayınevi, Ankara, , Sayfa: 63-75
- *Aktaş, D. (2016), Attitudes of University Students Towards Domestic Violence Against Women, Clin Invest Med; 39 (6): S173-S178.
- *Altıntop, Ö. ve Adana, F. (2019). Yeni Evli Çiftlerin Aile İçi Şiddete Yönelik Tutumları ve İlişkili Faktörler, Gümüşhane Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi, 8(3):268-276.
- *Altun, M. (2006), Denizli İli Kırsalında Bir Sağlık Ocağı Bölgesinde 15-49 Yaş Evli Kadınların, Fiziksel Şiddet Görme Durumları Ve Kadınların Şiddete İlişkin Tutumları, Pamukkale Üniversitesi,Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Halk Sağlığı Hemşireliği Ana Bilim Dalı
- Aşık, Z. ve Özen, M. (2019), Meta-Analiz Basamakları ve Raporlanması. TJFMPC,13(2): 232-240.
- Aşkın, E.Ö. ve Aşkın U. (2017). Kadına yönelik aile içi şiddet ve yoksulluk ilişkisi: Aile içi şiddet mağduru kadınlar üzerine bir araştırma. Kapadokya Akademik Bakış, 1: 16- 37.
- Babahanoglu, R. , Kesen, Nf. ve Daşbaş, S. (2018), Eğitim, Yoksulluk Ve Kadına Yönelik Şiddet, Sağlık Ve Toplum Yıl:28 , Sayı: 1 Ocak-Nisan 2018
- Bakioğlu, A. Ve Özcan,Ş. (2016). Meta-Analiz. Ankara: Nobel Akademik, 160-212.
- Başkaya, Z. ve Ünal A. (2017). Türkiye’de Evlenme Ve Boşanma Oranlarının İller Düzeyinde Zamansal Değişimi (2001-2015) Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi Cilt: 10 Sayı: 53
- Belek, E.U. (2015). Farklı sosyal kategorilerden kadınların toplumsal cinsiyet algıları, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara, Doktora Tezi,;132.
- Bilgel, N. ve Orhan, H. (2006). Aile içi şiddet. Bilgel N (Editör). Aile hekimliği. Bursa: Medikal Tıp Kitabevi; s.643-55.
- *Bora, A. (2015), Evlilikte Kadına Yönelik Şiddet: Tutum, Yaşantı Ve Yasal Farkındalık Açısından Cinsiyetler Arası Karşılaştırma, İstanbul Üniversitesi, Adli Tıp Enstitüsü, Sosyal Bilimler Anabilim Dalı,Yüksek Lisans Tezi.
- Borenstein, M., Hedges, L.V., Higgins, J.P.T. & Rothstein, H.R. (2009). Introduction to meta-analysis. West Sussex, UK: John Wileypage, 277-291.
- Bouhours, B. & Broadhurst, R. (2015). “Violence Against Women in Hong Kong: Results of the International Violence Against Women Survey”, Violence Against Women, Vol.21, No.11: 1311-1329.
- Bowlus, AJ. & Seitz, S. (2006). Aile içi şiddet, istihdam ve boşanma . *Uluslararası Ekonomik İnceleme* , 47 (4), 1113–1149. 10.1111/j.1468-2354.2006.00408.x
- Börü, L. (2017). Kadına Karşı Şiddette Arabuluculuk Kurumuna İlişkin Bazı Değerlendirmeler, TBB dergisi, ISSN: 1304-2408, 173-198.
- Bulunmaz, B. (2012). Kadına Karşı Şiddete Medyanın Yaklaşımı Ve Habertürk Gazetesinin Yaptığı Haber Üzerine Bir Araştırma. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Cilt 1.
- *Bulut, M.B. (2016), Kadına Yönelik Şiddet İle Dini Dünya Görüşleri Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, bilimname: Düşünce Platformu, 3, 83-108.

- *Bulut M.B ve Yıldırım G.A. (2018), Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddet Ve Değer Yönelimleri Arasındaki İlişkiler, Turkish Studies Social Sciences, Volume 13/26, p. 217-234 DOI: 10.7827/TurkishStudies.14294
- Card, NA. (2012). Applied meta-analysis for social science research. USA: The Guilford Press.
- Card, NA. (2015). Applied meta-analysis for social science research, Guilford Publications, p. 15-30
- CEDAW (1993). (United Nations Convention On The Elimination Of All Forms of Discrimination Against Women) (Kadınlara karşı Her Türlü Ayrımcılığın Önlenmesi Sözleşmesi), 85th Plenary Meeting, General Assembly A/Res/48/104, 20 December 1993
- Cohen, J. (1988). Statistical Power Analysis for The Behavioral Sciences. 2. Baskı. Hillsdale, NJ: Lawrence Earlbaum Associates, 19-27
- Cooper, H. (2010). Research synthesis and meta-analysis. 4th Edition. USA: Sage Publications.
- Cumming, G. (2012). Understanding the new statistics (effect sizes, confidence, intervals and metaanalysis). New York: Routledge.
- *Çalık, K.Y. (2018), Attitudes of Turkish Academics Regarding Violence Against Women in the Name of Honor, Journal of Interpersonal Violence 2018, Vol. 33(20) 3232–3254
- *Çalıkoglu E.O, Aras A. , Hamza M. , Aydın A. , Nacakgedigi O. & Koga P.M. (2018), Sexism, attitudes, and behaviors towards violence against women in medical emergency services workers in Erzurum, Turkey, GLOBAL HEALTH ACTION, VOL. 11, <https://doi.org/10.1080/16549716.2018.1524541>
- *Dağlar, G. Bilgiç, D. ve Demirel G. (2017), Ebelik ve Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları, DEUHFED, 10 (4), 220-228.
- *Demir, D. (2019), Kadına Yönelik Şiddet Ve Toplumsal Cinsiyet: Evli Kadın Ve Erkeklerde Algı, Tutum Ve Yaşantıların İncelenmesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- *Demir, Ö. (2017), Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları Ve Etkileyen Faktörler, Okan Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- Demir, S. ve Oskay, ÜY. (2015). Aile içi şiddetin üreme sağlığına etkisi. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi.5(1):35-8
- Demirbilek, S. (2007). Cinsiyet Ayrımcılığının Sosyolojik Açıdan İncelenmesi, Finans Politik & Ekonomik Yorumlar, Cilt: 44 Sayı:511.
- Demirel, M.Y. (2019). Kadına Yönelik Ekonomik Şiddet: İzmir İli Örneği, Yüksek Lisans Tezi, Sakarya Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü
- Dikmen HA, Marakoğlu K. (2019). Hemşirelik öğrencilerinin toplumsal cinsiyet rolleri ile kadına yönelik şiddete ilişkin tutumlarının incelenmesi. Genel Tıp Dergisi;29(2):73-79.
- Dinçer, S. (2014). Eğitim bilimlerinde uygulamalı meta-analiz. Ankara: Pegem Akademi.
- Ellis, P. D. (2012). The essential guide to effect sizes (5th edition). Cambridge-UK: Cambridge University Press.
- El-Serag R. & Thurston RC. (2020). Matters of the Heart and Mind: Interpersonal Violence and Cardiovascular Disease in Women. J Am Heart Assoc. 18 Şubat;9(4):e015479.

- *Erenoğlu, R. (2020). Kadına yönelik şiddet ile ilgili görüş ve tutumlar: bir köy örneği, Adıyaman Üniversitesi Sağlık Bilimleri Dergisi ;6(2):197-206 doi:10.30569.adiyamansaglik.730799
- Erenoğlu R, Can R. (2020), Hemşirelik Bölümü Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddet ve Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları ve Etkileyen Faktörler. Van Sag Bil Derg; 13(2):31-41.
- Fageeh, W.M. (2014). Aile içi şiddetle ilişkili faktörler: Suudi Arabistan, Cidde'deki kadınlar arasında kesitsel bir araştırma . *BMJ Açık* , 4 (2), e004242. 10.1136/bmjopen-2013-004242
- Fawole, O. (2008). “Economic Violence to Women and Girls - Is It Receiving the Necessary Attention?”, *Trauma, Violence, & Abuse*: 1-11.
- Flood, M. ve Pease, B. (2009). Factors influencing attitudes to violence against women. *Trauma, Violence, and Abuse*, 10(2), 125–142. <https://doi.org/10.1177/1524838009334131>
- FRA, (2014), European Union Agency for Fundamental Rights, Violence against women https://fra.europa.eu/sites/default/files/fra_uploads/fra-2014-vaw-survey-main-results-apr14_en.pdf (Erişim tarihi:29.11.2021)
- García-Moreno, C., Jansen, H. A. F. M., Ellsberg, M., Heise, L., & Watts, C. (2006). WHO multi-country study on women's health and domestic violence against women., *Lancet*; 368: 1260–69
- Gencer M.Z, Ağırman E. ve Arıca S. (2019). İstanbul ilinde kadına yönelik şiddet sıklığı ve kadınların şiddet algısı. *Ahi Evran Med J* ;3(1):18-25.
- Genç, Y., Altıparmak, İ. B. ve Ustabaşı Gündüz, D. (2019). Kadına Yönelik Şiddetin Erkekler Tarafından Değerlendirilmesi: Sakarya Örneği. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 21(2), 391-408.
- Güleç H., Topaloğlu M., Ünsal D. ve Altıntaş, M. (2012). Bir Kısır Döngü Olarak Şiddet. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*. 4(1).
- HÜ (2014). “Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Araştırması Özet Rapor”, Hacettepe Üniversitesi, http://www.hips.hacettepe.edu.tr/TKAA2014_Ozet_Rapor.pdf
- Hyde-Nolan, M.E. & T. Juliao. (2011). Theoretical basis for family violence. R. Fife & S. Schrager (Eds). *İçinde Family Violence: What Health Care Providers Need to Know*. 1st Edn., Sudbury, MA: Jones & Bartlett Learning, ss. 5-21.
- Kadın Cinayetlerini Durduracağız Platformu (2021), Ekim 2021 Raporu, <http://kadincinayetlerini-durduracagiz.net/veriler/2994/kadin-cinayetlerini-durduracagiz-platformu-ekim-2021-raporu> (Erişim tarihi:14.11.2021)
- Kalanlar, B. (2012), “Gecekondu Bölgesinde Kadına Yönelik Şiddetin Boyutları”, Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu Bildiri Kitabı, Dolunay Şenol ve d. (yay. haz.), Ankara, Neyir Matbaacılık.
- *Kaplan, S., Akalın, A., Pınar, G. ve Yılmaz, T. (2014). Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Aile İçi Şiddet Ve Aile İçi Şiddette Mesleki Rollerine İlişkin Tutumları, Yıldırım Beyazıt Üniversitesi Sağlık Bilimleri Fakültesi Hemşirelik E-Dergisi Cilt:2, Sayı:1
- Karal, D. ve Aydemir, E. (2012), Türkiye’de Kadına Yönelik Şiddet. International Strategic Research Organization. Uşak: Uşak Yayınları;
- *Kaya, B. (2019). Aile Sağlığı Merkezlerindeki Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Eş Şiddeti Konusunda Tutum Ve Uygulamaları: Mardin İli Örneği, Marmara Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek lisans Tezi.

- *Keleşoğlu, S. ve Esen, Y. (2020). Sosyal bilgiler öğretmen adaylarının kadına yönelik şiddet tutumlarının incelenmesi, *Uluslararası Sosyal Bilimler Eğitimi Dergisi*, 6(2), 273-298. DOI: 10.47615/issej.826164.
- *Kıyak, S. (2008), Sağlık Ocağında Çalışan Hemşire Ve Ebelerin Ailede Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Bilgi Ve Tutumları, Selçuk Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı Halk Sağlığı Hemşireliği Bilim Dalı.
- Kocacık F. ve Doğan, O. (2006) “Domestic Violence against Women in Sivas, Turkey: Survey Study” *Public Health*, 47: 742-749.
- *Kocaman, G. (2019). Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlar Ve Siyasi Eğilimler İlişkisinde Değerlerin Rolü, Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Psikoloji Anabilim Dalı Psikoloji Programı Yüksek Lisans Tezi.
- Koch, A.R.; Rosenberg, D. & Geller, S.E. (2016), “Higher Risk of Homicide Among Pregnant and Postpartum Females Aged 10–29 Years in Illinois, 2002–2011”, *Obstetrics & Gynecology* , Vol.128, No.10: 440-446.
- Köken, A.H. (2019). Ankara İlinde Üniversite Hastanelerinde, Acil Tıp Alanında Çalışan Hekimlerin, Kadına Yönelik Şiddet Olgularının Yönetimine İlişkin Bilgi, Tutum Ve Uygulamalarının Tıp Etiği Açısından Değerlendirilmesi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Doktora Tezi.
- Köknel, Ö. (1996). Bireysel ve Toplumsal Şiddet, 1. Basım, İstanbul: Altın Kitaplar Yayınevi.
- KSGM, (2016). Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Kadına Yönelik Şiddetle Mücadele Ulusal Eylem Planı (2016-2020), Ankara, <https://www.aile.gov.tr/ksgm/ulusal-eylem-planlari/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-plan/>.
- *Kula, A. (2009). Kocaeli Üniversitesi 2008–2009 Akademik Yılı 1.Ve 6. Sınıf Tıp Öğrencilerinin Evlilikte Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları, Kocaeli Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- *Küçük, N. (2013). Polislerin Kadına Yönelik Şiddete Ve Bu Tip Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları, Marmara Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Cerrahi Hastalıkları Hemşireliği Anabilim Dalı Adli Hemşirelik Yüksek Lisans Programı.
- KYSOP (Kadına Yönelik Aile İçi Şiddeti Önleme Projesi) , Kadına yönelik aile içi şiddetin nedenleri, sonuçları, alınacak önlemler, [https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYA IS.pdf](https://vatandas.jandarma.gov.tr/KYSOP/uzaktan_egitim/Documents/2%20KYA%20IS.pdf) (Erişim tarihi:23.11.2021)
- Marabi, M. (2015). Barrasiye Avamele Moaser Bar Khoshoonat Aleye Zanan Dar Ostane Kordestan, Yüksek Lisans Tezi, Tahran Üniversitesi, Tahran.
- Miller, P.H. (2008). Gelişim Psikolojisi Kuramları. Ankara: İmge Kitabevi
- Moher D, Shamseer L, Clarke M, Ghersi D, Liberati A, Petticrew M, Shekelle P. & Stewart LA, 2015. Preferred reporting items for systematic review and meta-analysis protocols (PRISMA-P) 2015 statement. *Systematic reviews*, 4, 1, 1.
- Mor Çatı Kadın Sığınağı Vakfı, 2021. 2020 yılı faaliyet raporu, https://morcati.org.tr/wp-content/uploads/2021/04/MorCati_Faaliyet_Raporu_2020.pdf (Erişim tarihi: 22.11.2021)
- Najafova, L. (2020). Türkiye’de Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle İlgili Araştırmaların Sistemik Derlemesi, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Kamu Hukuku Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi
- Nevala, S. (2014). Violence against women: An EU-wide survey, European Union agency for fundamental rights.

- O'Leary, KD. (1988). Physical aggression between spouses: a social learning theory perspective: In: Van Hasselt RL, Morrison AS, Bellack, Hersen M, editors. Handbook of Family Violence. Plenum Press;31–55.
- Özcan, N.K, Günaydın, S. ve Çitil, E.T. (2016). Domestic Violence Against Women In Turkey: A Systematic Review And Meta Analysis, Archives of Psychiatric Nursing, volume 30, issue 5, 620-629, <https://doi.org/10.1016/j.apnu.2016.04.013>.
- Özden, S. ve Gölbaşı, Z. (2018). Sağlık Çalışanlarının Toplumsal Cinsiyet Rollerine İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, KOU Sag Bil Derg 2018, C.4, S.3, s.95-100 doi:10.30934/kusbed.420223
- *Öztürk, M. Ve Tire, O. (2019). Sosyodemografik Değişkenler Ve Namus Adına Kadına Uygulanan Şiddete Yönelik Tutum: Üniversite Gençliği Üzerine Bir Araştırma, Turkish Studies Social Sciences Volume 14 Issue 6, p. 3383-3400 DOI: 10.29228/TurkishStudies.39837 ISSN: 2667-5617
- Özvarış B, Demirören M, Şener S. ve Tümay Ş. (2008). Kadına Yönelik Aile İçi Şiddetle Mücadelede Sağlık Hizmetleri. Ed: Akın A, TC Başbakanlık Kadının Statüsü Genel Müdürlüğü Yayınları, Ankara.
- Paul, S. (2016). Kadınların işgücüne katılımı ve aile içi şiddet: Hindistan'dan kanıtlar . *Güney Asya Kalkınma Dergisi* , 11 (2), 224-250. 10.1177/0973174116649148
- Pekin Deklarasyonu ve Eylem Platformu (1995). <http://kadininstatusu.aile.gov.tr/kaynak/ulusarasibelgelerkuruluslar/uluslararasıbelgeler>, 1995. Erişim tarihi 05.09.2015.
- Petticrew, M. & Roberts, H. (2006). Systematic reviews in the social sciences: A practical guide. Malden: Blackwell Publishing.
- *Polat S., Aktaş B., Bakan A.B., Baş E. ve Pasinlioğlu T. (2020). Males' Attitudes Towards Violence Against Women And The Affecting Factors, Perspectives in Psychiatric Care, 1-8, DOI: 10.1111/ppc.12631
- Power, N. (2010). Tek Boyutlu Kadın. 1. Baskı, İstanbul, Habitus Yayınları.; 28-33
- Ratcliffe, R. (2017). Almost 75% of all children are subjected to violence each year, research finds. The Guardian. <https://www.theguardian.com/global-development/2017/sep/26/almost-75-of-all-children-are-subjected-to-violence-each-year-research-finds>
- Reçber, B. (2018). Türkiye’de Şiddet Önleme ve İzleme Merkezleri etkin mi? Yönetim ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi,16; 367-376 Doi: <http://dx.doi.org/10.11611/yead.477211>
- Reisi, J. (2003). Javanan va Nahanjarahaye Raftari, Allame tabatabai Üniversitesi Dergisi, Sayı: 21, Tahrar.
- Ried, K. (2006). Interpreting and understanding metaanalysis graphs. Australian Family Physician, 35(8), 635-638.
- Russell, C. (2017). The tipping point: Can the world end female genital mutilation/cutting? Medium. https://medium.com/@Amb_CathyRussell/the-tipping-point-can-the-world-end-female-genital-mutilation-cutting-838a7ce3413a#.t2har6om5
- Sakallı Uğurlu, N. ve Akbaş, G. (2013). Namus kültürlerinde“namus” ve “namus adına kadına şiddet”: Sosyal psikolojik açıklamalar. Türk Psikoloji Yazıları, 16(32), 76-91.

- *Saraç, Y.E. (2020), Sağlık Çalışanlarının Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumları Ve Bu Tutumları Etkileyen Faktörlerin Değerlendirilmesi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi Tıp Fakültesi Adli Tıp Anabilim Dalı, Tıpta Uzmanlık Tezi.
- *Sarııyık, M. (2012). Malatya Merkez Sağlık Ocaklarında Çalışan Hekim, Hemşire Ve Ebelerin Şiddet Deneyimleri Ve Kadına Yönelik Şiddetle İlgili Tutum Ve Davranış Düzeyleri, İnönü Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Shorey RC, Cornelius TL. & Bell KM. A (2008). Critical review of theoretical frameworks for dating violence comparing the dating and marital fields. *Aggression and Violent Behav*;13(3):185-194.
- Şen, S. (2019). *Harran Education Journal*, 4(1), 21-49
<http://dx.doi.org/10.22596/2019.0401.21.49>
- Şen, S. ve Yıldırım, İ.(2020). CMA ile Meta Analiz Uygulamaları. Ankara, Anı Yayıncılık.
- Şimşek, A. (2012). Sosyal Medyada Şiddet Üzerine Söylemler: İtiraf.Com. Uluslararası Katılımlı Kadına Ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu, Cilt 1.
- *Taher, Z.O. (2020), Hemşirelik Öğrencilerinin Duygusal Öz Yeterlilikleri İle Kadına Yönelik Şiddete Ve Şiddette Mesleki Rollerine İlişkin Tutumları, Ondokuz Mayıs Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Hemşirelik Anabilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Tatlılıoğlu, K. ve Küçükkös, İ. (2015) “Türkiye’de kadına yönelik şiddet: Nedenleri, koruma, önleme ve müdahale hizmetleri”, *Dicle Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, C.7, S.13: 194-209
- Taştan C, Küçüker YA. (2019), Dünyada ve Türkiye’de kadın cinayetleri 2016-2017-2018 verileri ve analizleri. Ankara, Polis Akademisi Yayınları,68-21.
- T.C. Aile ve Sosyal Politikalar Bakanlığı (2016). Kadına yöneik şiddetle Mücadele 2016-2020 eylem planı, <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı/kadina-yonelik-siddetle-mucadele-ulusal-eylem-planı-2016-2020>
- TDK sözlüğü (2021), <https://sozluk.gov.tr/>
- *Tektaş, P., Yıldız, N., Kanbay, Y., Işık, E. ve Aslan Ö. (2020), Üniversite Öğrencilerinde Kadına Yönelik Şiddet Tutumu ile İlgili Etmenlerin İncelenmesi, *AÇÜ Uluslararası Sosyal Bilimler Dergisi* Yıl: 2020, Cilt: 6, Sayı:1, ss. 40-49
- *Tok, H.H (2019), Hemşirelerin Kadına Yönelik Şiddete İlişkin Tutumlarının Belirlenmesi, Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Halk Sağlığı Ana Bilim Dalı, Yüksek Lisans Tezi.
- Topuz S.K. ve Erkanlı H. (2016), Toplumsal Cinsiyet Bağlamında Kadın Ve Erkeğe Atfedilen Anlamların Metafor Yöntemiyle Analizi, *Alternatif Politika* Cilt 8, Sayı 2.
- UN (1993). Declaration on the Elimination of Violence against Women, https://www.un.org/en/genocideprevention/documents/atrocities-crimes/Doc.21_declaration%20elimination%20vaw.pdf
- UN (2014). Guidelines for Producing on Violence Against Women. New York. https://unstats.un.org/unsd/gender/docs/guidelines_statistics_vaw.pdf (Erişim tarihi:21.11.2021)
- UNFPA. (2014). Strengthening Health System Responses to Gender- based Violence in Eastern Europe and Central Asia A Resource Package [Internet]. UNFA and WAVE;. 1–326 p. Available from: <http://eeca.unfpa.org/>

- Ulusoy, D. (2012). Sosyalleşme. İçinde Davranış Bilimleri. Ed. Güngör-Ergan, N, Kütük, B. ve Coştur, R., ss. 365-378, Siyasal Kitabevi: Ankara
- WHO, (2013a). Global and regional estimates of violence against women. Prevalence and health effects of intimate partner violence and non- partner sexual violence. <https://www.who.int/publications/i/item/9789241564625> (Erişim tarihi:21.11.2021)
- WHO, (2013b). Responding to Intimate Partner Violence and Sexual Violence Against Women Health Impact: Women Exposed to Intimate Partner Violence Are. <https://www.who.int/reproductivehealth/publications/violence/9789241548595/en/> (Erişim tarihi:21.11.2021)
- WHO, (2015). “Definition and Typology of Violence.” <http://www.who.int/violenceprevention/approach/definition/en>, Erişim tarihi: 22.12.2021.
- WHO, (2018). Violence Against Women Prevalence Estimates, 2018, <https://www.who.int/publications/i/item/9789240022256>, (Erişim tarihi:24.11.2021)
- WHO, (2021). Violence Against Woman, (<https://www.who.int/en/news-room/fact-sheets/detail/violence-against-women>) (Erişim tarihi:17.11.2021)
- Yetim, D. ve Şahin, E.M., (2008). Aile Hekimliğinde Kadına Yönelik Şiddete Yaklaşım, Aile Hekimliği Dergisi, II, 2.
- *Yıldırım A, Aşilar HR, Avcı Aİ. (2019), Evli Kadınların Toplumsal Cinsiyet Özelliklerinin Aile İçi Şiddete İlişkin Tutumları Üzerine Etkisi. TJFMPC;13 (4): 407-417. DOI: 10.21763/tjfmpe.638295
- Yıldız, T.S.(2019), Kadına Yönelik Şiddetin Farklı Değişkenler Açısından İncelenmesi, Iğdır Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Felsefe ve Din Bilimleri Anabilim Dalı Din Psikolojisi Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- *Yılmaz, F.T., Sabancıoğulları, S., Ar, S., Çakmaktepe, G. (2016), Hemşirelik Öğrencilerinin Kadına Yönelik Şiddete ve Şiddette Mesleki Role İlişkin Tutumları, Benlik Saygıları ve Etkileyen Faktörler, Hemşirelikte Eğitim Ve Araştırma Dergisi;13 (1): 267-275 Doi:10.5222/Head.2016.267.
- *Yılmaz, E. (2019), Kadına Yönelik Şiddet Konusunda Hemşirelik Öğrencilerinin Tutumlarının Değerlendirilmesi Ve Bir Atölye Çalışması Afyonkarahisar Sağlık Bilimleri Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Doğum Ve Kadın Hastalıkları Hemşirelik Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.
- *Yılmaz, E.B., Yüksel, A. (2020), Factors Affecting Nursing Students’ Attitudes Towards Violence Against Women: A Cross-Sectional Study, Cent Eur J Nurs Midw ;11(2):85–93 doi: 10.15452/CEJNM.2020.11.0013
- 6284 sayılı Ailenin Korunması ve Kadına Karşı Şiddetin Önlenmesine Dair Kanun, <https://www.aile.gov.tr/uploads/ksgm/uploads/pages/mevzuat/ailenin-korunmasi-ve-kadina-karsi-siddetin-onlenmesine-dair-kanun.pdf> (Erişim tarihi:17.11.2021)

EKLER

EK 1. PRİSMA KONTROL LİSTESİ

PRISMA Kontrol Listesi			
Bölüm ve Konu	Madde#	Kontrol listesi maddesi	Maddenin bildirildiği yer
BAŞLIK			
Başlık	1	Araştırma, sistematik derleme, metaanaliz veya her ikisi şeklinde tanımlanmalıdır.	
ÖZET			
Yapılandırılmış özet	2	Arka plan, amaçlar, veri kaynakları, dahil etme kriterleri, katılımcıların özellikleri, yapılan girişimler, veri değerlendirme ve sentez yöntemleri, sonuçlar, kısıtlılıklar, tartışma, anahtar bulgular ve derleme kayıt numarasını içeren uygun şekilde yapılandırılmış bir özet yazılmalıdır.	
GİRİŞ			
Gerekçe	3	Mevcut bilgi bağlamında derlemenin gerekçesini açıklayın.	
Amaç	4	Araştırmanın yanı sıra aradığı soruları ve referanslar açıklanmalıdır. Katılımcılar, yapılan girişimler, karşılaştırmalar, sonuçlar ve çalışma tasarımı ile ilgili sorular (PICOS) kapsamlı şekilde açıklanmalıdır.	
YÖNTEMLER			
Protokol ve kayıt	5	Derlemenin bir protokolü olup olmadığı, varsa nereden ulaşılacağı (web adresi gibi) ve böyle bir olanak varsa, kayıt numarasını da içerecek şekilde kayıt bilgileri verilmelidir.	
Araştırmanın dahil etme kriterleri	6	Araştırmanın (PICOS, takip süresi gibi) ve raporun özellikleri (raporun yazıldığı yıl, dil, yayınlanma durumu gibi) belirtilmeli ve bu özellikler sebebi açıklanarak dahil etme kriterleri olarak kullanılmalıdır.	
Bilgi kaynakları	7	Araştırmadaki tüm bilgi kaynakları (kapsadıkları yıllarla beraber veri tabanları belirtilmeli, araştırma yazarlarıyla bağlantı kurularak yapılan ek çalışma varsa belirtilmeli) açıklanmalı ve tarama yapılan son tarih belirtilmelidir..	
Tarama	8	Tekrarlanabilecek şekilde, tüm elektronik tarama yöntemleri, kullanılan limitler de belirtilerek açıklanmalıdır	
Çalışma seçimi	9	Araştırmaya dahil edilecek çalışmaları seçme süreci açıklanmalıdır (Sistematik derlemede ve mümkünse metaanalizde tarama özellikleri ve dahil etme kriterleri belirtilmeli).	
Veri toplama süreci	10	Raporlardan veri elde etme yöntemleri ile araştırmacılar tarafından veri elde etmek ve verileri doğrulamak için yapılan işlemler açıklanmalıdır (pilot formlarla, bağımsız şekilde ve kopyalama şeklinde).	
Veri maddeleri	11	Taranan tüm verilerle ilgili tüm değişkenler listelenmeli (PICOS, finans kaynakları gibi), ayrıntılı şekilde açıklanmalı ve varsa yapılan varsayımlar ve basitleştirmeler belirtilmelidir.	
Bireysel çalışmalarda yanlılık riski	12	Bireysel çalışmaların yanlılık riskini araştırmak için uygulanan yöntemler (bu yöntemlerin derleme veya sonuç kısmında uygulandığı belirtilerek) ve bu bilgilerin veri sentezinde nasıl kullanılacağı açıklanmalıdır.	
Özet ölçümler	13	Ana özet ölçümleri (risk oranı, ortancalar arasındaki fark gibi) açıklanmalıdır Her meta-analiz için, verilerin işleme ve sonuçlarının birleştirilmesi yöntemleri, eğer varsa tutarlılık ölçümleriyle beraber (I ² testi gibi) açıklanmalıdır	
Sonuçların sentezi	14		

EK 1 (devam). Prisma kontrol listesi

PRISMA Kontrol Listesi			
Bölüm ve Konu	Madde#	Kontrol listesi maddesi	Maddenin bildirildiği yer
Çalışmalar karşısındaki yanlılık riski	15	Kümülatif sonucu etkileyebilecek yanlılık riski için bir değerlendirme yapılmışsa, açıklanmalıdır (yayınlanma aşamasında yanlılık, sistematik derlemeye dahil edilen çalışmalarda selektif raporlama olması gibi).	
Ek analizler	16	Ek analiz yöntemleri açıklanmalı (sensitivite veya subgrup analizleri, meta regresyon gibi), eğer yapıldıysa, hangilerinin önceden tarif edildiği bildirilmelidir.	
SONUÇLAR			
Çalışma seçimi	17	Taranan, uygunluk için değerlendirilen, sistematik derlemeye dahil edilen veya çıkarılan çalışma sayısı; sistematik derlemeden çıkarılan çalışmaların çıkarılma sebepleri ve ideal olarak akış şeması verilmelidir.	
Çalışma özellikleri	17	Dâhile edilen her bir çalışmada analitiğin yapı ve özelliklerinin sunulması.	
Çalışmalar da bias Riski	18	Her çalışma için, verilerin özellikleri sunulmalı (çalışmanın büyüklüğü, PICOS, takip süresi gibi) ve referanslar verilmelidir.	
Çalışma içindeki yanlılık riski	19	Her çalışmadaki yanlılık riski ile ilgili veriler sunulmalı ve eğer mümkünse sonuç düzeyi değerlendirmesi yapılmalıdır (12. maddeye bakınız).	
Bireysel çalışmaların sonuçları	20	Değerlendirilen tüm sonuçlar için (yarar ve zarar), her çalışma için (a) her girişim grubu için basit özet verisi ve (b) ideal olarak bir forest plot ile etki büyüklükleri ve güven aralıkları belirtilmelidir.	
Sonuçların sentezi	21	Yapılan her meta analizin sonuçları, güven aralıkları ve tutarlılık ölçümlerini de içerecek şekilde sunulmalıdır	
Çalışmalar karşısındaki yanlılık riski	22	Çalışmalar karşısındaki yanlılık riskini değerlendiren sonuçlar verilmelidir (15. maddeye bakınız).	
Ek analizler	23		
TARTIŞMA			
Kanıtların özeti	24	Her ana sonuç için, kanıt düzeyini içerecek şekilde temel bulgular özetlenmeli ve anahtar gruplarla ilişkileri (sağlık hizmeti sağlayıcıları, sağlık hizmeti kullanıcıları, sağlık politikası yapanlar gibi) değerlendirilmelidir.	
Kısıtlılıklar	25	Çalışmanın sonuç (yanlılık riski) ve derleme (belirlenmiş taramanın tam olarak yansıtılmaması, raporlamada yanlılık gibi) bölümlerindeki kısıtlılıklar tartışılmalıdır.	
Sonuçlar	26	Diğer kanıtların yardımıyla, araştırma sonuçlarının genel yorumu yapılmalı ve ileride yapılacak olan araştırmalara etkileri belirtilmelidir.	
FİNANSMAN			
Finansal destek	27		

EK 2. KESİTSEL ÇALIŞMALAR İÇİN KALİTE DEĞERLENDİRME ARACI

Johanna Briggs Institute Kesitsel Çalışmalar İçin Kritik Değerlendirme Kontrol Listesi

Reviewer:

Tarih:

Yazar:

Yıl:

Kayıt No:.....

		Evet	Hayır	Belirsiz	Uygulanmaz
1	Örnekleme dâhil edilme kriterleri açıkça tanımlanmış mı?				
2	Çalışmanın katılımcıları ve ortamı detaylı olarak anlatılmış mı?				
3	Maruziyet geçerli ve güvenilir bir yöntemle ölçülmüş mü?				
4	Durumun / koşulların ölçümü için objektif ve standart kriterler kullanılmış mı?				
5	Karıştırıcı / katkıda bulunucu faktörler tanımlanmış mı?				
6	Karıştırıcı faktörleri yönetmek için stratejiler belirtilmiş mi?				
7	Sonuçlar geçerli ve güvenilir bir yöntemle ölçülmüş mü?				
8	Uygunistatistiksel analizlerkullanılmış mı?				

Toplam değerlendirme: Dahil et ☐ Dışla ☐ Daha fazla bilgi arama ☐

Yorum (dışlama nedenleri):

.....
.....

EK 3. KODLAMA PROTOKOLÜ

1. Kodlayıcı	2. Kodlayıcı						
Yazar adı							
Çalışma yılı							
Deney grubu ortalama ölçek puanı							
Deney grubu standart sapma							
Deney grubu örneklem sayısı							
Kontrol grubu ortalama ölçek puanı							
Kontrol grubu standart sapma							
Kontrol grubu örneklem sayısı							
Yıl							
Yayın türü							
Araştırmanın yapıldığı bölge							
Kullanılan ölçek							
Araştırmacının cinsiyeti							
Örneklem grubu							